

Pčela

ČASOPIS SAVEZA PČELARA "KADULJA"

Godište IV. • Broj 9 • Rujan 2020. • Cijena 5 KM

Dorycnium herbaceum

Zeljasta bjeloglavica

- jedna od medonosnih "rođakinja"

ISSN 2233-159X

9 772233 159008

www.spkadulja.com

APIMONDIA

Godište IV. • Broj 9 • Rujan 2020.

Nakladnik:

Savez pčelara "Kadulja"

Fra Matije Divkovića b. b.

88320 Ljubuški

Tel./faks: 00 387 (0)39 831 703

E-mail: info@spkadulja.com

E-mail: pcela@spkadulja.com

www.spkadulja.com

Izdavački savjet:

Ivan Miličević, Slaven Cvitanović, dr. Zoran Karlović, ing. agr. Mariofil Rupčić, doc. dr. sc. Ivan Ostojić, doc. dr. sc. Jozo Bagarić, dr. vet. med. Zlatko Tomljanović, dr. sc. Danijela Petrović

Uredništvo:

Glavni urednik: Dobro Zovko
Izvršni urednik: Nikica Šiljeg

Članovi uredništva:

Miroslav Šego

Martin Čorić

Dušan Musa

Dražen Lušić

Korektura:

Dragan Naletilić

Grafičko oblikovanje:

Miroslav Šego

Tisk:

Suton d. o. o., Široki Brijeg

Iz sadržaja

Zeljasta
bjeloglavica

Razlikovanje
trutovske matice
i lažne matice

Kako povećati
**proizvodnju
voska**

Medne
**istine
i zablude**

Pčelarstvo u
**Imotskoj
krajini**

Med u
kulinarstvu

Ovaj časopis je financiran od strane USAID'Farma II

Poštovani
čitatelji,

'evo nas opet', kako se to kaže u nekoj pradavnoj reklami, nebitno za što, ali iza koje je ostao ovaj zgodni slogan koji možda ponajbolje oslikava trenutačno stanje izlaženja našeg časopisa

Dakle, evo nas opet, po deveti put, a drugi put u ovoj godini. A, ako Bog da, do njezina kraja očekujemo i treći ovogodišnji, a ukupno deseti broj „Pčeće“. Sve to uz veliku, golemu finansijsku pomoć naših prijatelja iz organizacije USAID/Farma II, što svakako valja pripomenuti, pa i ponoviti koliko god to puta bude bilo potrebno.

Nastavljujući uobičajeni koncepcijski slijed da u svakom broju predstavimo neku medonosnu biljku, ovaj put to činimo sa zeljastom bjeloglavicom, vjenčanim ukrasom planinskih predjela Livna, Tomislavgrada, Kupresa, Glamoča... Kad upeče zvizdan u srcu Hercegovine i sagori svaki cvijet, a tamo gore padne dugo čekana ljetna kiša i zapjeva se: „Duvno, Livno i Borova glava...“, tamo se ova medonosna biljka rascvjeta i privuče na svoje rosne livade i pčelare iz južnih krajeva.

E, tu ćemo onda udvostručiti doživljaj, što bismo rekli. Naime, po već uvriježenom redoslijedu stvari i do sada smo predstavljali predstavnike, najčešće predsjednike pojedinih općinskih pčelarskih udruga članica Saveza, pa ćemo to uraditi i u ovom broju. Preko njihovih predsjednika, predstaviti ćemo dvije općinske udruge,

iz Livna i Tomislavgrada, u nadi da su to nove članice Saveza pčelara „Kadulja“. Uz dobrodošlicu novim članicama Saveza, napominjemo kako je glavna tema razgovora s dvojicom predsjednika uvođenje određenih naknada/taksi u ovim općinama za tzv. seleće pčelare. U prošlom smo broju, kroz razgovor sa Žvonkom Barišićem iz Ljubaškog, mogli saznati stavove hercegovačkih pčelara o toj temi, a sada imamo prigodu čuti i „drugu stranu“. K tomu, iz federalnog Pravilnika o pčelarstvu prenijeli smo članke i stavke koji se odnose na navedenu problematiku, tako da i iz tog kuta možete slobodno i neovisno sagledati sve što je vezano uz seljenje pčela.

Naravno, nisu izostali ni redoviti stručni prilози u istoimenoj rubrici. Pa tako, iz pera našeg starog suradnika Rajka Radivojčića možete nešto više saznati o razlici između trutovske i lažne matice, a od našeg redovitog suradnika Josipa Križa o proizvodnji voska. Na razmeđu dviju rubrika, jedne koju zovemo Stručni prilozi i druge koju zovemo Pčelarske novosti i zanimljivosti, prilog je naše nove suradnice, dr. sc. Gordane Hegić, predsjednice Hrvatskog apiterapijskog društva, o istinama i zabludema o medu, odnosno o krivotvorenu činjenica o medu. Vjerujemo kako ovim uvodnim, početnim prilogom otvaramo buduću plodnu suradnju s dr. Hegić i udrugom koju ona vodi i predstavlja.

Dobar broj stranica popunjeno je temama o pčelarskim novostima i zanimljivostima, počevši od priloga također naše nove suradnice iz Hrvatske, Željke Rački-Kristić, pa preko priloga o novostima iz Apimondije, predavanja o temi „Nove tehnologije u sakupljanju pčelinjeg otrova“, dva priloga Ante Aračića o pčelarstvu u Imotskoj krajini, te zaključno s viještu o zanimljivom otkriću nove vrste pčele.

Broj zaključujemo prilogom iz rubrike Zapis iz prošlosti i o prošlosti, gdje donosimo mali pregled napisu tadašnjih dnevnih i tjednih tiskovina o pčelarstvu u Hercegovini, a na samom su kraju tri nova recepta u rubrici „Med u kulinarstvu“.

Svim suradnicima zahvaljujemo na ustupljenim prilozima i saznanjima koja su podijelili s našim čitateljima. A svi skupa se nadamo da će ostatak tekuće pčelarske godine ipak biti značajno bolji od njezina dosadašnjeg, ne baš uspješnog dijela.

Zeljasta bjeloglavica

- jedna od medonosnih "rođakinja"

Uobičajeni narodni naziv za jednu od tri medonosne „rođakinje“ iz roda *Dorycnium* je lipica, zbog sličnosti njezina mirisa s mirisom lipe

dr. sc. Danijela Petrović

Tri su „rođakinje“ iz roda *Dorycnium* koje nalazimo na našem području: zeljasta bjeloglavica (*Dorycnium herbaceum*), svilena bjeloglavica (*Dorycnium germanicum*) i čupava bjeloglavica (*Dorycnium hirsutum*).

Sve „tri rođakinje“ u povoljnim godinama daju dobru pašu pčelama, ali su izuzetno osjetljive na sušu. Jako su bogate nektarom, a nešto manje peludom.

Objašnjenje naziva biljke

Naziv „dorycnium“ nejasna je podrijetla. Dioskorid je nazivom „doriknion“ imenovao vrste roda *Convolvulus*, a Plinije je tako zvao otrovni sok (prepostavlja se vrste *Datura stramonium*) kojim su se premazivali vrhovi koplja. Kada se grčki dory = koplje i takoder grč. cnaein = premazati dodaju latinskom „herbaceum“

što znači „zeljasto“ (jer biljka ima odrvenjelu bazu stabljike, a i ostatak biljke je zeljast), dobijemo objašnjenje naziva biljke.

Vrstu *Dorycnium herbaceum* nalazimo po kamenjarskim pašnjacima, na neutralno-alkalnoj podlozi, ali i po rubovima šikara bjelograba ili bora. Prilagođena je toplini, svjetlu, suši, vjetru

Uporabna vrijednost ove vrste u očuvanju plitkoga krškog tla je golema, a rabi se kao slaba krma te ima i ukrasnu vrijednost (interesantan izgled). Kemijski sastav

eteričnih ulja biljke bogat je flavonoidima: miricitrin, kvercitrin, kampferol, ali tu su još i beta-sitosterol, katehin, cijanogeni glukozid lotaustralin, hidrokinonski glukozid tahiozid, D-pinitol i fenilbutanon doriknozid...

Neke od ovih tvari imaju antioksidativni, antimikrobni i antikancerogeni potencijal.

Vrstu *Dorycnium herbaceum* nalazimo po kamenjarskim pašnjacima, na neutralno-alkalnoj podlozi, ali i po rubovima šikara bjelograba ili bora. Prilagođena je toplini, svjetlu, suši, vjetru. Raste na nadmorskoj visini do 1200 m. Cvjetovi su dvospolni, a oprašivači su insekti. Cvjeta od svibnja do kolovoza.

Izgled biljke i njezin medonosni doprinos

Vrsta *Dorycnium herbaceum* višegodišnja je zeljasta biljka iz porodice mahunarki (*Fabaceae*). Stabljika je uspravna ili uzdižuća, razgranata i pri osnovi odrvenjela. U gornjem dijelu je prorijeđeno dlakava i naraste do 50 cm visine. Listovi su skupljeni u pršljenove, izduženi i obrnuto jajoliki i mogu biti dlakavi. Listovi se nalaze

Ova biljka, kao i njezine „rođakinje“, vrlo je medonosna vrsta koja daje nektar, te malo peluda. Dnevni prinosi su oko 3 kg. Za dobrih se godina dobiva med ove vrste bez primjesa nektara s drugog bilja

na kratkim peteljkama. Cvjetovi su dugi 5 – 7 mm. Skupljeni su u štitaste cvatove. Čaške imaju zupce, a vjenčić je bijele boje. Plod je glatka mahuna, duljine 3 – 4 mm. Mahuna sadrži 1 – 2 smećkaste sjemenke.

Ova biljka, kao i njezine „rođakinje“, vrlo je medonosna vrsta koja daje nektar, te malo peluda. Dnevni prinosi su oko 3 kg. Za dobrih se godina dobiva med ove vrste bez primjesa nektara s drugog bilja. Med se brzo kristalizira. Svijetle je boje, proziran. Ugodne je arome i okusa, te izrazite kakvoće.

Razgovori s predsjednikom općinske pčelarske udruge „Li-Vrisak“ iz Livna **Mirandom Špercem**, te predsjednikom općinske pčelarske udruge „Duvanjski vrisak“ iz Tomislavgrada **Antom Drmićem**

Prostor za dogovor uvijek postoji

Nekoliko je razloga što smo se u ovom broju odlučili za razgovore s čelnim ljudima općinskih pčelarskih udruga iz Livna i Tomislavgrada. Prije svega, činjenica je kako obje navedene općinske udruge pripadaju istoj, Hercegbosanskoj županiji, a o problemima tamošnjih pčelara nismo do sada imali prigode čitati na stranicama našeg časopisa

Razgovarao: Nikica Šiljeg

Općinske pčelarske udruge koje vode i predstavljaju Mirando Šperac u Livnu i Anto Drmić u Tomislavgradu do sada nisu bile članice krovne udruge hercegovačkih pčelara, odnosno Saveza pčelara „Kadulja“, i na dobrom su putu da to uskoro postanu (Livno) ili su to netom postale (Tomislavgrad). U tom smislu, i ovaj je razgovor na neki način dobrodošlica našeg Saveza pčelara svojim novim članicama.

Na kraju, ove dvije općinske pčelarske udruge povezuje i zajednički problem ili „problem“, zavisi kako to tko shvaća, s (ne) uvođenjem tzv. općinske naknade za pčelare koji dolaze na pčelarenje iz drugih županija ili općina, popularno nazvane „pašarina“. Upravo o tom pitanju smo i započeli razgovor s prvim od naših sugovornika iz ovog broja, predsjednikom livanjske pčelarske udruge Mirandom Špercem.

„PAŠARINA“, IMA LI JE ILI NEMA

Kako je i zašto došlo do nesuglasica, nesporazuma, pa i problema s pčelarima sa strane, onima izvan općine Livno kada bi oni dolazili na područje livanjske općine sa svojim pčelama?

Šperac: Pa, sve je započelo prije pet-šest godina, odnosno 2014., kada je na području sela Zagoričana bila dobra ispaša vriska i kada se u petnaest dana unosilo u košnicu i po četiri kilograma meda dnevno. Ta jako dobra i medonosna godina namamila je mnoge pčelare iz svih krajeva BiH na te tzv. dobre lokacije (Zagoričani i Borova glava) i dovela do gomilanja velikog broja košnica uz domaće stacionarne pčelinjake, ostavljanje pčelinjaka bez pojila, tj.

vode, pa i slučajevi grabeža i sl.) prijavljivali inspekcijskim službama

i slučajevi grabeža i sl.) prijavljivali inspekcijskim službama. Tada su započeli i prvi incidenti između domaćih pčelara i pčelara sa strane, a problemi se nastavljaju i sljedećih godina, 2015., 2016. i 2017.

Domaći pčelari traže da ih se zaštiti i da se pčelari sa strane udalje s tih lokacija. Sve to nas dovodi u poziciju da se, radi odbijanja tog pritiska pčelara sa strane, uvodi ta famozna „pašarina“. Znači, isključivi razlog

njezina uvođenja bio je pokušaj odbijanja tog enormnog pritiska pčelara sa strane, odnosno smanjivanje pritiska selećih pčelara na lokacije koje su toliko zasićene da čak i domaći pčelari miču svoje stacionarne košnice s njih. Da ironija bude veća na taj se način preskaču druga, odlična područja i prostranstva ovog kraja i lokacije na kojima je dobra paša, a košnice stranih pčelara ne smetaju nikomu.

Dakle, nikomu nije bio cilj uvoditi nekaku zabranu i slično, nego je riječ o želji da se taj pritisak oslabi i odbije. Ovdje nitko nikad nije ometao pčelare sa strane, pogotovo one iz Hercegovine koji tradicionalno i desetljećima dovoze svoje pčele na ove prostore, ali samo u dogovoru s lokalnim pčelarima. Odluka je, dakle, donesena samo zbog pokušaja uvođenja nekog reda među pčelarima.

Dobro, postoji li ili ne postoji ta „pašarina“ i ako postoji koliko iznosi?

Šperac: Postoji, kao općinska odluka koju je donijelo naše Općinsko vijeće prošle, 2019. godine, i to u iznosu od 10 KM po jednoj košnici. Ali, nitko je nikad, koliko je meni poznato, nije platio. I iz toga se vidi kako nijedan ovdašnji pčelar i naša pčelarska udruga nemaju nikakav interes u smislu zarađivanja novca od pčelara sa strane, već ta odluka služi čisto kao zaštitni mehani-

Kad govorim o pokušaju uvođenja reda među pčelarima, onda moram spomenuti kako su svi članovi naše općinske udruge službeno registrirani u općini, pa preko GPS-a znamo gdje tko drži svoje pčele i na temelju toga znamo je li neko područje više ili manje opterećeno više ili manje opterećeno

zam za uvođenje reda. A kad govorim o pokušaju uvođenja reda među pčelarima, onda moram spomenuti kako su svi članovi naše općinske udruge službeno registrirani u općini, pa preko GPS-a znamo gdje tko drži svoje pčele i na temelju toga znamo je li neko područje više ili manje opterećeno i ima li na njemu mjesta za nove pčele. Također, mi na svakoj svojoj košnici imamo markice sa svojim imenom i prezimenom, pa i na taj način znamo gdje su čije pčele u određenom trenutku.

Možemo slobodno zaključiti kako ta „pašarina“ nije problem, osobito za pčelare iz Hercegovine, ako postoji dogovor pčelara sa strane s lokalnim pčelarima i ako se poštuje sve dogovorenog i propisano. Mi smo u tom smislu otvoreni za suradnju uz međusobni dogovor, a ne da ti netko sa strane diktira što možeš, a što ne možeš, što smiješ, a što ne smiješ. Kritični su šesti i osmi mjesec u godini kad „nagrnu“ pčelari sa strane, pa i oni iz Hercegovine, i kad se na području livanjske općine odjednom nađe i do 17.000 „stranih“ košnica. U takvoj situaciji preopterećenosti naravno da može doći do nesporazuma, pa i incidentnih situacija između domaćih pčelara i pčelara sa strane. Ali, pravodobnim dogovaranjem mogu se

izbjegći takve neželjene situacije, jer prostor livanjske općine je golemo prostranstvo. Samo od Livna do Bosanskog Grahova je 70 kilometara cestom, a od grada Livna do posljednjeg sela u livanjskoj općini u pravcu Grahova, Kovačića, 30 je kilometara.

Znači, to je dostatno velik prostor da prihvati sve zainteresirane pčelare iz Hercegovine, ali uz dogovor i poštovanje dogovorenog, ponajprije rasporeda košnica po pojedinim selima, jer, ponavljam, prostora i mesta ima za sve. Želim da se shvati kako mi nikomu ništa ne zabranjujemo, bitan je raspored i dogovor, a pčelari u livanjskom kraju uvijek su spremni selećim pčelarima pomoći pronaći lokaciju za smještaj njihovih košnica i savjetovati ih o lokalnom problemu, ako on postoji. Ali, kada nećiji seleći pčelinjak osvane uz domaći stacionarni bez ikakva dogovora, tada nastaju nesporazumi.

PČELARSKI POČECI

Nadam se kako smo objasnili našim čitateljima Vaše stavove o ovoj temi, pa ćemo se vratiti na Vaše pčelarske početke. Kakvi su oni bili?

Šperac: Pčelariti sam počeo s dvadesetak godina u svom rodnom selu Biloj, s 20-30 košnica. Bilo je to 1997., 1998. godine. Nisam imao prave obiteljske tradicije pčelarenja, jer je pčelinjak koji je imala moja prabaka 80-ih godina prošlog stoljeća zapušten i napušten. Generacija prije mene se nije nastavila baviti tim poslom i preskočili smo 15-20 godina pčelarenja u obitelji, tako da sam ja ponovno morao oformiti pčelinjak u godinama nakon završetka rata. Inače, malo je tko u livanjskoj općini profesionalno pčelario odmah poslije rata, možda nekoliko starih pčelara, pa je pčelarstvo u ovom kraju tih ratnih i poratnih godina bilo skoro izumrlo. Kasnije je pomalo i lagano oživljavano, pa sam se i ja u to uklopio. Potrgotovo, kad sam od dvojice starih pčelara preuzeo 50-ak njihovih košnica i danas sam došao do 200-210 pčelinjih društava. Uz to sam se pčelarski obrazovao iz starih knjiga

i učeći od starih pčelara te stigao do ovoga što danas jesam. A danas uz prodaju meda, u kući imam i uređenu prodavaonicu za prodaju ne samo meda, nego i propolisu, vosku te kozmetičkih i zdravstvenih proizvoda na bazi meda.

Jeste li stacionarni pčelar ili selite svoje košnice?

Šperac: Pa, i jedno i drugo. Naime, moje su košnice raspoređene na četiri do pet lokacija, na teritoriju općine Livno, odnosno u nekoliko sela sam rasporedio po 30-40-50 košnica i po potrebi, odnosno po unosu meda na svaku pojedinoj lokaciji selim pčele s lošijih lokacija na one bolje. Inače, rijetko se tko od ovdašnjih pčelara, pa tako i ja, seli izvan naše općine odnosno županije, jer je to skupo i daleko. Ne idemo ni na tzv. zimovanje u topliju Hercegovinu, već pčele dobro uzimimo (ostavljamo im i do 15 kg meda za prezimljavanje), jer su ovdje u Livnu i Tomislavgradu ekstremni uvjeti za prezimljavanje i preživljavanje pčela. Ja svoje pčele uzimljujem u selu naše općine uz samu granicu s Hrvatskom te ih, kao i većina ovdašnjih pčelara, ne selim u toplije krajeve.

PRODAJA MEDA, KRIVOTVORENI MED, POLITIKA POTICAJA...

Kako ste zadovoljni prodajom meda?

Šperac: Računa se kako skoro 100.000 Livnjaka i njihovih potomaka živi izvan Livna. Većina njih za ljetnih praznika dođe u stari kraj, tako da prodaja našeg meda nije upitna. Sve što imamo u ponudi, to i prodamo, jer „ljudi kupuju svoj med“, „med iz svog sela“. Pri tome, čak ni cijena meda nije odlučujući faktor, pa se ona formira na razini od 15 KM za jedan kilogram, kako je to bilo do ove godine. Ima najava da bi cijena mogla rasti i preko 18 KM jer su zadnje godine bile jako loše. S druge strane, to i nije toliko velik iznos kada se zna kako ona vani, tamo gdje većina tih ljudi živi, doseže i do 10-15 eura. U svakom slučaju, za sada je situacija s prodajom meda više nego povoljna, samo da tako potraje. Jer, uz ovako dobru cijenu, veći će problem biti proizvesti meda koliko će ga se tražiti jer su medenja u prirodi rijeda i kraća.

ponajprije rade ljudi s područja Bosanske krajine, iz Bihaća i okolice, koji na pazarni dan u Livno donose takav med i prodaju ga po mizernoj cijeni od 5 KM. Učinit ćemo sve, kao udruga, da se ta pošast susbije što je više moguće.

Koliko ste zadovoljni politikom poticaja u vašoj općini odnosno županiji?

Šperac: Ukratko, dobro je, iako ujvijek može bolje. Županijski poticaj je 5 KM po jednoj košnici, a mogu ga dobiti samo registrirani pčelari s markiranim košnicama i obilježenim pčelinjacima. Taj poticaj je ranije iznosio 2,5 KM, pa je podignut na 5 KM, jer nemamo općinskog poticaja, pa je taj županijski onda i jedini. Uz to, može se dobiti i poticaj u iznosu od 1500 KM po hektaru (10 duluma) za sijanje djeteline facelije, a maksimalno se može zasijati dva hektara (20 duluma). To je medenosna i neinvazivna biljka ruskog podrijetla, čijim se sijanjem bogati pčelinja paša (dnevni unos je i do 2 kg) i od koje se dobiva vrlo ukusan med. Zanimljivo je kako tu vrstu poticaja u BiH daje jedino naša županija. Izuzetno smo zadovoljni ovim projektom i izražavamo sve pohvale Županijskom ministarstvu poljoprivrede jer tim poticanjem sijanja medenosnog bilja, odnosno obogaćivanjem pčelinje paše pomaže se pčelama i pčelarima i u ovim lošim godinama. Uz to, nakon

Pčelariti sam počeo s dvadesetak godina u svom rodnom selu Biloj, s 20-30 košnica. Bilo je to 1997., 1998. godine. Nisam imao prave obiteljske tradicije pčelarenja, jer je pčelinjak koji je imala moja prabaka 80-ih godina prošlog stoljeća zapušten i napušten

Ima li krivotvoreni med na vašem području i kako toj pošasti stati u kraj?

Šperac: Ima, naravno, i borimo se protiv toga koliko je god to moguće. Imamo i službenu podršku u toj borbi, prije svega od strane veterinarskog laboratoriјa iz Livna, kao i naše inspekcije. Te krivotvorine

kombajniranja i zaoravanja, a to je vrsta zelene gnojidbe koja obogaćuje tlo, može se „uhvatiti“ i sjeme za sljedeću sezonu, a njegov višak prodati zainteresiranim kupcima.

Kakva Vam se čini tekuća pčelarska sezona?

Šperac: Zima je bila blaga, ali duga. Pčela je dobro izašla iz zime i mogli smo biti zadovoljni početkom tekuće sezone. No, proljeće je bilo promjenjivo i malo problematično, s dosta kiše i loša vremena. Zato je pčele trebalo prihranjivati i započeti borbu za njihov opstanak. Ta borba još traje i ishod je vrlo neizvjestan.

OBNOVA RADA I ULAZAK U SAVEZ PČELARA „KADULJA“

Predsjednik ste livanjske općinske pčelarske udruge „Li-Vrisak“. Kakvo je stanje u njoj i koliko imate članova te kako općenito rade i djeluju pčelarske udruge u Hercegbosanskoj županiji?

Šperac: Nekadašnja županijska udruga „Vrisak“ pokrivala je velik prostor, bilo je nemoguće sve to nadzirati i ona se onda jednostavno razdvojila na više lokalnih udruga. Bilo je to prije četiri, pet godina.

Nakon toga, u Livnu smo formirali svoju općinsku pčelarsku udrugu imenom „Li-Vrisak“. Uz livanjske pčelare u udruzi je i nekolicina njih iz Glamoča, te iz Kupresa, jer ni jedni ni drugi nemaju svojih općinskih udruga. Tako praktično u županiji, uz našu, jedino još Tomislavgrad ima svoju općinsku udrugu, ali i udrugu „Livada“ u Šujici, također u ovoj općini.

U našoj je udruzi trenutačno 115-120 članova, iz svih sela livanjske općine i čitavog livanjskog kraja. Imamo čak i članova s područja Buškog blata, iz mjesta koja teritorijalno pripadaju tomislavgradskoj općini

U našoj je udruzi trenutačno 115-120 članova, iz svih sela livanjske općine i čitavog livanjskog kraja. Imamo čak i članova s područja Buškog blata, iz mjesta koja teritorijalno pripadaju tomislavgradskoj općini. U svakom selu imamo barem po 100-200 košnica. Može se slobodno reći da je pčelarstvo u našoj općini i našem kraju u ovom trenutku dobro razvijeno. Solidno surađujemo s udrugom iz Tomislavgrada glede zajedničkih inicijativa prema županijskom ministarstvu poljoprivrede, zajedničkih odlazaka na pčelarske sajmove i slično.

Već duže vrijeme govori se o pristupanju vaše općinske udruge Savezu pčelara „Kadulja“. Je li to istina i kad bi se trebalo dogoditi?

Šperac: Pa, dugo se govori o tome i nema nikakva spora o tome kako smo mi za suradnju i za ulazak u Savez pčelara „Kadulja“. To ćemo pitanje uskoro staviti na dnevni red skupštine naše udruge. Vjerujem kako će velika većina naših članova biti za ulazak u zajednički savez i kako će na toj skoroj skupštini biti donesena takva odluka.

Ante Drmić, predsjednik pčelarske udruge „Duvanjski vrisak“ Tomislavgrad

U novinarskom predstavljanju nekog čovjeka, najteža varijanta je ona u kojoj onoga koga trebate predstaviti znate iz neke druge uloge ili posla, najčešće iz nekog drugog, ranijeg vremena, a sada ga predstavljate u nekoj novoj ulozi i na drugačijoj poziciji. Navedeno se pokazalo točnim i istinitim i u slučaju predsjednika tomislavgradske općinske pčelarske udruge „Duvanjski vrisak“ Ante Drmića

Razgovarao: Nikica Šiljeg

Naime, za razliku od nekadašnje uloge igrača Košarkaškog kluba „Tomislav“, pa kasnije suca na utakmicama ovdašnjih košarkaških liga, Drmića danas predstavljamo kao čelnog čovjeka tomislavgradske pčelarske udruge. Zato je posve normalno kao početno pitanje razgovora postaviti ono o njegovim pčelarskim počecima ili konkretnije od kada je to i kako košarkašku loptu i sudački dres zamjenio pčelarskom opremom i košnicama?

Drmić: Pa, u pčelarstvu sam od malena, praktički cijeli život, a intenzivno od 2009. godine. Inače, rođen sam 1972. u Tomislavgradu, a rodom iz Prisoja na Buškom blatu. I danas tamo držim jedan od svoja dva pčelinjaka. Uz bavljenje pčelarstvom, radno sam angažiran u podružnici JP EP HZ HB u Tomislavgradu, jer sam po struci elektrotehničar. Oženjen sam i imam troje djece, pa mi i cijela obitelj pomaže u bavljenju pčelarstvom. Trenutačno imam 90-100 košnica, raspoređenih na dva pčelinjaka.

Moglo bi se, dakle, reći da ste ona vrsta pčelara koju nazivamo selećim pčelarom?

Drmić: Ma, zapravo neka kombinacija selećeg i stajaćeg pčelara. Odnosno, bio bih doista seleći pčelar i imao bih više košnica, kad ne bi bilo određenih otežavajućih faktora, a to je u mom slučaju nedostatak vremena za bavljenje tim poslom, kako zbog obveza na svom radnom mjestu, tako i zbog onoga što volim jednako kao i pčelarstvo, a to su delegatski i kontrolorski poslovi na

Dvije su glavne vrste meda koji proizvodimo, planinska livada i vrisak. Ali, uz med proizvodimo i prodajemo i kozmetiku na bazi pčelinjih proizvoda, zatim razne tinkture, macerate, te svjeće od voska. Imam oko 80-tak kalupa za te voštane svjeće, a čak i otkupljujem vosak od kolega pa ga plasiram u prodaju

košarkaškim utakmicama i Premijer lige BiH i Prve košarkaške lige Herceg-Bosne.

Posjedujem dvije platforme za seljenje pčela. U izradi je i treća, koju ću koristiti u slučaju dobre ispaše. Uz to, zanimljivo je i to kako imam šest različitih tipova košnica, od onih starinskih, čak i za muzej do onih najmodernijih. Doduše, većina su klasične LR košnice, ali ima i ostalih pet različitih tipova. Ako me pitate zašto tako puno različitih tipova, reći ću vam iz ljubavi prema pčelarstvu, jer jednako volim svaki od tih šest tipova košnica i nije mi toliko bitno koja je korisnija. Jednostavno, u mom je pčelarskom slučaju u pitanju kombinacija posla i ljubavi, ugodnog i korisnog u jednom finom jedinstvu.

Kakva je tekuća pčelarska godina i koliko takva kakva je pridonosi svim ovdašnjim pčelarima, pa i Vama da ostanete i opstanete u toj djelatnosti?

Drmić: Jako teška za pčelarenje, jedna od najtežih otkako se bavim ovim poslom i koju sam kao takvu zapamtio. Bilo je puno hladna vremena, zatim kišilo je u krivo vrijeme, a kad je kiša pala, bilo je već kasno za travu. A kad nema trave, nema ni meda, kako mi to ovdje kažemo. Vrcao sam prije

nekoliko dana, skoro pa ništa. Samo 3-4 kg meda po košnici. Sada, naravno, sve nade polažemo u vrisak koji se do sada dobro držao, ali trebat će mu kiše da ostane tako dobar. Znači, ako padnu na vrijeme dvije dobre kiše, bit će dobro, ne padnu li, bit će loše. Samo da se prezivi do vriska...

Ipak, kako ide prodaja meda i na ova-ko, ako ne lošoj onda makar prosječnoj pčelarskoj godini, gdje i kako uspijevate plasirati svoj med?

Drmić: Uglavnom na kućnoj pragu, kako se to kaže, te na pčelarskim sajmovima. Sudionici smo svih sajmova u okolici, pa i dalje od Tomislavgrada, i tamo plasiramo svoj med. Dvije su glavne vrste meda koji proizvodimo, planinska livada i vrisak. Ali, uz med proizvodimo i prodajemo i kozmetiku na bazi pčelinjih proizvoda, zatim razne tinkture, macerate te svjeće od voska. Imam 80-ak kalupa za te voštane svjeće, a čak i otkupljujem vosak od kolega pa ga plasiram u prodaju. Nekad prodajem i pčelinje rojeve, dakle ne prodajem samo med, nego i različite proizvode na bazi meda. Danas se jedino tako može opstatи u pčelarstvu, a bazirati se samo na prodaju meda ne donosi odgovarajući rezultat.

Kakvo je ukupno stanje u Vašoj općinskoj pčelarskoj udruzi „Duvanjski

vrisak“, koliko ima članova i s kojim se problemima susreće u svom radu?

Drmić: Stanje pčelarstva, ne samo u našoj općinskoj udruzi nego bi se slobodno moglo reći u duvanjskom kraju, dosta je dobro i značajno se popravilo posljednjih godina. Napredak je vidljiv, ali držimo kako još ima prostora za poboljšanje, posebno u edukaciji pčelara, osobito onih starijih i hobista kako

Pa, u pčelarstvu sam od malena, praktički cijeli život, a intenzivno od 2009. godine. Inače, rođen sam 1972. u Tomislavgradu, a rodom iz Prisoja na Buškom blatu. I danas tamo držim jedan od svoja dva pčelinjaka. Uz bavljenje pčelarstvom, radno sam angažiran u podružnici JP EP HZ HB u Tomislavgradu, jer sam po struci elektrotehničar. Oženjen sam i imam troje djece, pa mi i cijela obitelj pomaže u bavljenju pčelarstvom

bi trebali pčelariti na moderniji način. Misle da sve znaju o pčelarstvu, a ne znaju mnogo toga, no na sreću sve više dolazi do izražaja mlađa generacija pčelara koja usvaja to modernije pčelarstvo i vjerujem kako će uskoro biti puno bolje stanje u ovdašnjem pčelarstvu.

Trenutačno, imamo ukupno oko 3500 košnica u Tomislavgradu, a između 100 i 120 ljudi je u tom poslu. Tu su i oni s 5 – 10 košnicama i oni s više od 100 košnicama. Među njima i sigurno bar 30-ak pčelara sa 100-tinjak i više košnica, koji sele pčele, dakle selećih pčelara. Toliko ima otprilike članova i općinska pčelarska udruga. Osim ove naše općinske udruge, u Šujici također postoji zasebna pčelarska udruga.

Dobro, i koji je onda glavni problem u radu Vaše udruge?

Drmić: Glavni problem je nedostatak zakonskih propisa i anemičnost vlasti prema pčelarstvu općenito, jer pčelarstvo ne prepoznaće kao bitnu granu poljoprivrede koja može biti itekako profitabilna. Zato i nema dostatno kvalitetnih poticaja za razvoj pčelarstva. Zna se čak dogoditi i da svaka županija donosi svoje propise koji često budu u suprotnosti s propisima donesenim u drugim županijama.

Trenutačno, imamo ukupno oko 3500 košnica u Tomislavgradu, a između 100 i 120 ljudi je u tom poslu. Tu su i oni s 5 – 10 košnicama i oni s više od 100 košnicama. Među njima i sigurno bar 30-ak pčelara sa 100-tinjak i više košnica, koji sele pčele, dakle selećih pčelara. Toliko ima otprilike članova i općinska pčelarska udruga

Što je onda dobar, kvalitetan poticaj, kako onaj općinski, tako i onaj županijski, po Vašem mišljenju?

Drmić: Za mene je najveća glupost poticaje isplaćivati po broju košnica, zato što se taj broj nelogično i nenormalno „bilda“, tako da se po nekim informacijama za našu županiju govori kako ima čak 13.000 košnica, a stvarno ih ima oko 7400. To nije prihvatljivo za normalno pčelarenja, jer bi po meni trebalo poticaje vezati uz obvezno registriranje OPG-a kod svakog pojedinog pčelara. Također, trebalo bi uvesti bolju kontrolu pčelara od strane onog tko daje te poticaje, da se novac ne bi uzalud isplaćivao. Na kraju, trebalo bi poticati samo ono što nedostaje, što fali, primjerice neki novi pčelarski proizvod u čiju proizvodnju neki pčelar kreće, pa bi mu taj poticaj dobro došao kao pomoć u pokretanju nove proizvodnje.

Odnedavno je Vaša općinska pčelarska udruga član Saveza pčelara „Kadulja“. Kako ste se i zašto odlučili na taj korak?

Drmić: Da, istina je, odnedavno smo članovi Saveza. Za sada, jedini od svih pčelarskih udruženja u našoj županiji. Razlozi našeg pristupanja Savezu su u rušenju postojećih

animoziteta između domaćih pčelara i onih koji ljeti dovoze svoje pčele na ispašu u ove krajeve. Druge općine, Livno, Kupres..., već su donijele neke svoje općinske propise i odluke u svezi s tom problematikom, mi ne. Mi s tim nemamo ništa, jer u Tomislavgradu, na razini Općinskog vijeća nikad nije donesena odluka o uvođenju te tzv. pašarine, niti ju je itko ikad i pokušao naplatiti. To će tako biti sve dok sam ja predsjednik ove udruge, jer i mi idemo zimi dolje u Hercegovinu sa svojim pčelama. Ja, konkretno u Ljubuški, u Lisice... Jednako tako, i hercegovački pčelari dovoze svoje pčele u naš kraj ljeti, počevši od sv. Ante pa dalje, i uvijek smo imali dobre odnose s njima. Doduše, bilo je i jedno razdoblje u kojem je bilo i „kaubojskog“ ponašanja iskazanog od strane tih pčelara sa strane. Bilo je i slučajeva kad bi pčelar iz Neuma jednostavno došao ovdje ne kontaktiravši ni s kim i isto-

vario svoje pčele, ignorirajući činjenicu da je lokacija na koju je dotjerao pčele već prenapučena. Upozorili smo ga na to i pomogli mu da svoje pčele prebací u susjedno selo u kome nije bilo pretrpanosti pčelinjacima i u kome je on nastavio držati svoje pčele bez ikakvih problema.

Znači, pitaj, dogovori se i neće biti problema. Neka tvoj dolazak bude organiziran i na temelju dogovora s nekim domaćim pčelarom. Tako ja idem kod Marka Bilića u Lisice kod Ljubuškog, a on dolazi sa svojim pčelama kod mene u Tomislavgrad. Zato nema problema, jer je sve dogovorenog.

Objasnite nam što onda znači županijska odluka o svemu tome?

Drmić: Duvanjski pčelari nemaju ništa s tom županijskom odlukom. Nju je donijela livanjska udruga pčelara i županijski ministar poljoprivrede. Pa, po toj odluci ni

ja nemam pravo na županijski poticaj jer jedan dio godine (zima) ne pčelarim unutar naše županije!? Također, treba znati da mi nemamo ništa ni s primjenom te odluke prema stranim pčelarima, jer jednostavno netko može nazvati županijskog inspektora i prijaviti mu tog pčelara, a on ima pravo po toj odluci naplatiti mu taksu na držanje pčela.

Na kraju, želim istaknuti kako je jako loše reakcije ovdašnjih pčelara izazvao članak iz prošlog broja „Pčele“ prenesen iz Večernjeg lista koji govori o toj tematiki. No, nadam se da ćemo sve nesporazume uspješno riješiti i nastaviti kvalitetno pčelarstvo.

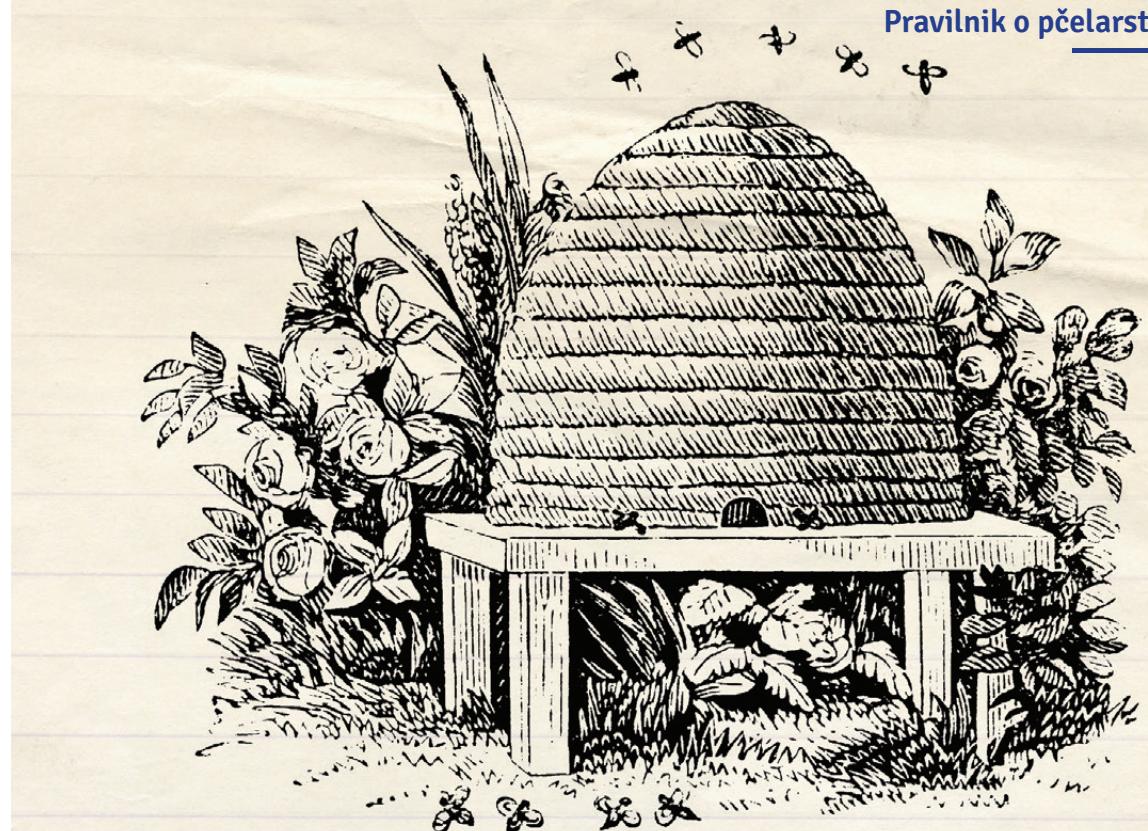
Spomenuli ste našu „Pčelu“, pa nas zanima kakvo je Vaše mišljenje o tom časopisu. Pratite li ga, čitate..., što je dobro, a što ne u njemu?

Drmić: Da, čitam i pratim taj časopis, kao i mnoge druge iz ove oblasti. Čini mi se da je dobro počeo, samo treba ovako nastaviti. Volio bih i kada bi bilo više reportaža s terena, posjeta i praćenja pčelarskih sajmova, više razgovora s pčelarima praktičarima o uvođenju novih tehnologija pčelarenja i sličnih tema. Ne volim baš prenošenje, pa

Druge općine, Livno, Kupres..., već su donijele neke svoje općinske propise i odluke u svezi s tom problematikom, mi ne. Mi s tim nemamo ništa, jer u Tomislavgradu, na razini Općinskog vijeća nikad nije donesena odluka o uvođenju te tzv. pašarine, niti ju je itko ikad i pokušao naplatiti. To će tako biti sve dok sam ja predsjednik ove udruge, jer i mi ide-mo zimi dolje u Hercegovinu sa svojim pčelama

i ponavljanje nekih tema, pogotovo ako se prilozi o tome prenose iz drugih časopisa i novina, ma koliko to bile stručne i znanstvene teme. Jednostavno, treba više realnog pčelarskog života i prakse, zaključio je predsjednik tomislavgradske pčelarske udruge „Duvanjski vrisak“ Anto Drmić.

Dva prethodna razgovora s pčelarima iz Livna i Tomislavgrada jasno su pokazala potrebu za upoznavanjem s odredbama odgovarajućeg pravnog akta koji regulira ne samo oblast seljenja pčela nego i ukupnu tematiku pčelarenja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Iz tog smo se razloga i odlučili objaviti integralni tekst Pravilnika o pčelarstvu, koji je donio federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva 27. travnja 2018. godine

Na temelju članka 37. stavak 2. Zakona o stočarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK O PČELARSTVU

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se način i uvjeti za držanje, premještanje i zaštitu

pčelinjih zajednica, evidencija pčelinjaka i pčelinje paše i druga pitanja koja su od značenja za oblast pčelarstva na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

Članak 2. (Definicije)

U ovom su Pravilniku u uporabi pojmovi sa sljedećim značenjima:

a) „Pčelarstvom“ u smislu ovog Pravilnika smatra se držanje i uzgoj pčela, proizvodnja matica pčela, meda i drugih pčelinjih proizvoda;

b) „Pčelinja zajednica“ je roj pčela u košnicu s pripadajućim sačem, koji se sastoji od jedne matice, radilice i trutova tijekom proizvodne sezone;

c) „Pčelinjak“ je skup košnica s pčelama koje su smještene na slobodnom prostoru odnosno u posebnom stabilnom ili montažnom objektu, a može biti ugrađen u vozilo preuređeno za prijevoz; odnosno stacionarni ili pomicni objekt u kojem su postavljene košnice i/ili oprema;

d) „Stacionarni pčelinjak“ je pčelinjak na kojem pčelinje zajednice borave tijekom cijele godine;

e) „Seleći pčelinjak“ je pčelinjak koji pčelar u sezoni cvatnje medonosnog bilja seli s paše na pašu;

f) „Pčelar“ je fizička osoba, obrtnik ili pravna osoba koja se bavi registriranim djelatnošću uzgoja pčela i posjeduje biološke (proizvodne jedinke) i tehničke kapacitete za pčelarstvo;

g) „Pčelinja paša“ je bilje u razdoblju kada ga posjećuju pčele zbog skupljanja sirovina (nekter, medna rosa, propolis i pelud) za svoje proizvode;

h) „Katastar pčelinjih paša“ jest baza podataka o prostornom rasporedu pčelinjih paša, pčelinjaka i pčelara;

i) „Pčelinji proizvodi“ su: rojevi pčela, maticе, med, vosak, pelud, matična mlječ, propolis i pčelinji otrov;

j) „Pčelinja hrana“ je: cvjetni prah-pelud, nekter, med, medljika i voda;

k) „Bolest pčela“ je bolest koja nastaje djelovanjem virusa, bakterija i drugih mikroorganizama, te grinja koje isključivo napadaju pčelinje društvo (bolest društva, bolest odraslih pčela i bolest maticе);

l) Pod „pčelama“ se podrazumijevaju pčele radilice, trutovi i maticе;

m) „Stajalište“ je unaprijed dogovorenа mikrolokacija na koju pčelar dovodi svoje pčelinje zajednice radi ispaše;

n) „Apitehničke mjere“ su postupci u suvremenoj tehnologiji pčelarstva (uzimanje pčelinjih društava, prehrana, proširenje legla i glijezda, sprječavanje prirodnog rojenja, umjetno razrojavanje, proizvodnja matica, uzimanje pčela i slično);

o) „Košnica“ je nastamba koja sadrži koloniju pčela medarica, koja se koristi za proizvodnju meda, ostalih proizvoda pčelarstva ili rasplodnog materijala pčela medarica i sve elemente potrebne za njihovo prezentiranje;

p) „Leto“ je otvor na prednjem dijelu košnice (ulaz u košnicu);

r) „Pčelarske organizacije“ su pravne osobe registrirane na temelju Zakona o udružama i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj 45/02).

Članak 3. (Pčelarske organizacije)

(1) Pčelari se mogu učlanjivati u pčelarsku organizaciju – udružnu pčelara, na temelju Zakona o udružama i fondacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/02).

(2) U okviru svoje organizacije pčelar ispunjava sve svoje obveze i koristi svoja prava utvrđena Zakonom, podzakonskim propisima donesenim na temelju zakona i normativnim aktima udruge, pčelarske zadruge i Saveza pčelara.

(3) Pčelarske su organizacije obvezne promovirati pčelarstvo i stvarati uvjete za njezin razvoj, ponajprije pružanjem pomoći pčelarima.

(4) Pčelarske će organizacije u svom radu razvijati sve oblike suradnje pčelara koji doprinose razvoju pčelarstva i suzbijati svaki vid nezdravih odnosa.

(5) Pčelari mogu uz pomoć pčela organizirano opravšivati biljne kulture uz ugovorene uvjete.

(6) Općinske službe mjerodavne za poljoprivredu (u dalnjem tekstu: Općinska služba) u suradnji s pčelarskim udružama izra-

dit će plan pravilnog razmještanja košnica s pčelama vodeći računa o stanju ispašnih uvjeta.

(7) Pčele su opći društveni interes, kao jedan od najznačajnijih oprasivača, te čimbenik stabilnosti cjelokupnog ekološkog sustava.

POGLAVLJE II. UVJETI DRŽANJA I UZGOJA PČELA

ODJELJAK A. OPĆA I POSEBNA NAČELA

Članak 4.

(Uzgoj pčela – Apis mellifera)

(1) Za uzgoj i reprodukciju pčela u Federaciji mogu se koristiti samo maticе vrste pčela – Apis mellifera.

(2) Unaprjeđivati pčelarstvo radi što potpunijeg iskorištavanja povoljnih uvjeta koji postoje u Federaciji.

(3) Razvijati i poticati pčelarsku proizvodnju tako da bude od općeg interesa, da doprinese povećanju broja pčelinjih zajednica i povećanju proizvodnje pčelinjih proizvoda.

Članak 5.

(Program razvoja pčelarstva)

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vođoprivrede i šumarstva izradit će trogodišnji Program razvoja pčelarstva u Federaciji najkasnije jednu godinu od dana objavljivanja ovog Pravilnika.

Članak 6.

(Smještaj pčelinjaka)

(1) Pčelar je dužan postaviti pčelinjak tako da pčele ne smetaju najbližim susjedima, prolaznicima, stoci i javnom prometu.

(2) Ako su pčele na ispaši postavljene u blizini prometnica, potrebno je, lijevo i desno od fronta postavljenih košnica, staviti ploče dimenzija ne manjih od 500x500 mm s naznakom: Pažnja! Pčele na ispaši.

(3) Poslije postavljanja pčelinjaka, mora se odmah na vidljivu mjestu postaviti ploča za

obilježavanje pčelinjaka u skladu s člankom 21. ovog Pravilnika.

Članak 7. (Dužnosti pčelara)

(1) Pčelar je dužan brinuti se za pčelinju zajednicu, te:

a) štititi pčele i njihova staništa kroz održivo korištenje, koje treba doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti ekoloških sustava;

b) primjenjivati suvremene apitehničke mjere u skladu s načelima dobre pčelarske prakse i poduzimati sve mjere radi sprečavanja pojave i širenja bolesti pčela;

c) osigurati sve potrebne mjere radi sprečavanja pristupa domaćih i divljih životinja pčelinjaku;

d) osigurati higijenski ispravno pojilište za pčele.

Članak 8. (Ispaša pčela)

(1) Pčelar je obvezan imati pisano suglasnost vlasnika ili korisnika zemljišta za ispašu pčela na njegovu zemljištu, ako se paša ne odvija na zemljištu koje je u vlasništvu pčelara.

(2) Ako korisnik ispaše prouzroči materijalnu štetu vlasniku zemljišta, vlasnik zemljišta može tražiti da se pčelinjak ukloni.

(3) Korisnik ispaše je dužan ukloniti pčelinjak najkasnije u roku od sedam dana i nadoknaditi učinjenu štetu.

Članak 9. (Odbjegli roj pčela)

(1) Vlasnik odnosno korisnik zemljišta dužan je omogućiti pčelaru praćenje i hvatanje odbjeglog roja.

(2) Ako pčelar odnosno vlasnik roja pri njegovu traženju i hvatanju učini vlasniku odnosno korisniku zemljišta štetu, dužan je tu štetu nadoknaditi.

(3) Ako odbjegli roj vlasnik ne skine u roku od 24 sata, smatra se da vlasnik nije poznat.

ODJELJAK B. UZGOJ PČELA U STACIONARNOM PČELINJAKU

Članak 10. (Stacionarni pčelinjak)

(1) Uzgoj pčela u stacionarnom pčelinjaku vrši se pod sljedećim uvjetima:

a) Da je pčelinjak postavljen na udaljenosti koja mora biti najmanje:

1) 500 metara od proizvođačkih i prerađivačkih pogona koji prerađuju poljoprivredne proizvode, odnosno 100 metara od ostalih pogona;

2) minimalno 50 metara od objekata za boravak ljudi ili uzgoj životinja;

3) 100 metara od predškolske ili školske ustanove, internata, igrališta i drugih sportskih terena za djecu i odrasle;

4) 15 metara od kategoriziranog puta, odnosno najmanje pet metara ako između pčelinjaka i kategoriziranog puta postoji prepreka visine 2,20 metara (zid, objekt, gusto zasađena stabla, živa ograda, ograda bez otvora i drugo);

5) 500 metara od susjednog pčelinjaka koji ima najmanje 21 košnicu ili 200 metara od susjednog pčelinjaka koji ima do 20 košnica, a koji se nalaze izvan naseljenog mesta;

6) 50 metara od prvog susjednog pčelinjaka, koji se nalazi u naseljenom mjestu.

b) da leta (otvori) svih košnica, nukleusa i oplođnjaka ne budu izravno okrenuta prema: vratima i prozorima stambenih i poslovnih zgrada, predškolskih i školskih ustanova, internata, štala za stoku i prema kategoriziranim putevima te međi susjednog imanja.

c) pčelinjak do 10 pčelinjih zajednica kojem je izletna strana okrenuta prema tuđem zemljištu ili javnom putu mora biti udaljen od međe tuđeg zemljišta, odnosno ruba puta najmanje 10 metara.

d) Kod pčelinjaka koji ima 11 do 20 pčelinjih zajednica ova udaljenost treba biti najmanje 20 metara.

e) ako u pčelinjaku ima više od 20 pčelinjih zajednica udaljenost od izletne strane

do ruba javnog puta mora biti najmanje 50 metara, a do međe tuđeg zemljišta najmanje 20 metara.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovog članka udaljenost od susjednog pčelinjaka može biti i manja, ako se pčelari susjednih pčelinjaka ili vlasnici objekata za boravak ljudi ili uzgoj životinja o tome pisano su glase.

(3) Stacionarni pčelinjak se može postaviti u zaštićenom području pod uvjetima koje odredi upravljač zaštićenog područja, u skladu sa zakonom kojim se uređuju zaštićena područja.

(4) Stacionarni pčelinjak se ne može postavljati u gusto naseljenoj gradskoj zoni, osim uz suglasnost Općinske službe.

(5) Ograda iz stavka 1), točke a), podtočka 4) ovoga članka, mora biti udaljena najmanje četiri metra od otvora košnice.

ODJELJAK C. UZGOJ PČELA U SELEĆEM PČELINJAKU

Članak 11. (Seleći pčelinjak)

(1) Pčele se mogu uzgajati u selećem pčelinjaku, ako su ispunjeni uvjeti iz članka 10., stavak 1. i članka 12., stavak 1. ovog Pravilnika.

(2) Pčele se mogu seliti (zbog ispaše) samo iz područja slobodnih od zaraza i na području nezaražena pčelinjim bolestima.

(3) Svaku pošiljku pčela mora pratiti svjedodžba o zdravstvenom stanju životinja.

(4) Preseljenje pčela dopušteno je samo ako su sve pčelinje zajednice zdrave, što se dokazuje svjedodžbom o zdravstvenom stanju.

(5) Pčelinjak se ne može postaviti ispred ranije doseljenog pčelinjaka, ako se leta usmjeravaju u istom pravcu ranije doseljenog pčelinjaka.

(6) Prednost za postavljanje pčelinjaka ima pčelar koji je prvi formirao ili dosedio pčelinjak na odabranu stajalište.

(7) U slučaju postavljanja selećeg pčelinjaka na novu lokaciju radi prezimljivanja pčelinjih društava, udaljenost između stajališta za prezimljivanje i najbližeg stacionarnog pčelinjaka mora biti najmanje 500 metara.

POGLAVLJE III. PRESELJENJE PČELA

Članak 12.

(Zahtjev za smještaj pokretnog pčelinjaka)

(1) Pčelar koji prevozi svoj pčelinjak na područje druge općine ili s jednog mjesta na drugo mjesto na području iste općine ili s područja jedne županije na područje druge županije, dužan je imati rješenje o odbrenju za smještaj pokretnog pčelinjaka.

(2) Rješenje iz stavka 1. ovog članka donosi Općinska služba na čije se područje dovozi pčelinjak, a na temelju Zahtjeva za odobravanje smještaja pokretnog pčelinjaka.

ka (Prilog I.), koji se nalazi u prilogu ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

(3) Zahtjev za donošenje rješenja iz stavka 1. ovog članka sadrži:

a) Ime i prezime, odnosno naziv vlasnika pčelinjaka;

b) Jedinstveni identifikacijski broj pčelinjaka;

c) Broj pčelinjih društava/košnica koje se prevoze;

d) Polazno mjesto i odredište na koje se sele pčelinja društva;

e) Vrijeme boravka pčela na traženoj lokaciji;

f) Relaciju, trasu puta kojom se namjerava prevoziti pčelinjak

g) Ime i prezime pratitelja pčela.

(4) Uz zahtjev iz stavka 2. ovog članka, pčelar prilaže i pismenu suglasnost vlasnika odnosno korisnika zemljišta na kojem će biti postavljen pčelinjak, kao i svjedodžbu o zdravstvenom stanju pčela.

Članak 13.**(Dozvola za smještaj pčelinjaka)**

(1) Općinska služba je dužna u roku od pet dana od dana podnošenja zahtjeva, odobriti ili odbiti postavljenje pčelinjaka na traženu lokaciju.

(2) Smatra se da je dopušteno smještaj pčelinjaka na traženom području, ako se u propisanom roku iz stavka 1. ovog članka ne izda suglasnost ili ne obavijesti pčelar.

(3) U slučaju vremenske nepogode, požara, poplave, slabe paše, pčelar može preseleti pčelinjak bez odgađanja, o čemu odmah obavještava Općinsku službu.

(4) Ne može se zabraniti doseljavanje pčelinjih zajednica na određena područja, ako su ispunjeni uvjeti iz članka 10. i članka 12., stavak 4., izuzev u slučaju prenatrpanosti ili zbog zaraznih bolesti pčela koje utvrdi ovlašteni veterinarski inspektor.

POGLAVLJE IV. KATASTAR PČELINJIH ISPAŠA

Članak 14.**(Katastar pčelinje paše)**

(1) Pčelinja ispaša se može organizirati u okviru prirodnih i drugih mogućnosti za iskorištavanje na određenom području i mora biti određena katastrom ispaše.

(2) Katastar pčelinjih paša je baza podataka o prostornom rasporedu pčelinjih paša, pčelinjaka i pčelara, i obvezna je podloga za uređivanje ispašnog reda među pčelarima.

(3) Za izradu katastra pčelinjih paša koriste se mape u omjeru 1:25000 ili 1:50000.

Članak 15.**(Sadržaj katastra)**

(1) Katastar pčelinje ispaše uspostavlja i vodi Općinska služba za područje općine u saradnji s udrušama pčelara.

(2) Katastrom pčelinjih ispaša se određuje:
a) raspored i hektarska površina ispašnog izvora u ukupnom biljnem sastavu na tom području;

b) priroda ispaše, koja može biti opravički servis, razvojna ispaša, ekomska ispaša ili ispaša za održavanje koja omogućuje prezimljivanje ili dopunjavanje zimskih zaliha za pčele;

c) predviđeno vrijeme medenja;
d) smještaj svih stalnih pčelinjaka na tom području i točan broj košnica;
e) preporučeni broj košnica koje se mogu doseliti i preporučene lokacije na tom području u vrijeme pojedinih ispaša.

Članak 16.**(Korištenje državnog pašnjaka)**

(1) Korištenje pašnjaka u državnom vlasništvu uređuje Općinska služba u suradnji sa županijom na čijem se području nalazi pašnjak.

(2) Kod utvrđivanja uvjeta iz stavka 1. ovog članka, moraju se osigurati zaštita i uređenje pčelinjih pašnjaka, kao i opravdani interesi korisnika pašnjaka.

Članak 17.**(Pčelinja ispaša)**

(1) Pčelar je dužan stalno raditi na proširivanju pčelinje ispaše zasadivanjem i njegovanjem bilja koje koriste pčele i presejenjem pčela na mjesto gdje bi pčele mogle imati bolju ispašu.

(2) Pčelarske organizacije/savez, udruge, zadruge/trebaju, međusobno i u suradnji s odgovarajućim znanstveno-stručnim ustanovama, raditi na uvođenju novog medonosnog bilja radi obogaćivanja pčelinjih ispaša.

(3) Općinske službe će u suradnji s udrušama napraviti Plan selidbe pčelinjih zajednica na sezonske ispaše, imajući u vidu kapacitet određenih lokacija i stanje pčelinjih ispaša, te o tome obavijestiti pčelare najbržim putem.

POGLAVLJE V.**EVIDENCIJA PČELARA I PČELINJAKA****Članak 18.****(Registar pčelara i pčelinjaka)**

(1) Evidencija pčelara i pčelinjaka vodi se u Registru pčelara i pčelinjaka (u daljnjem tekstu: Registr), koji čini sastavni dio središnje baze podataka Registra poljoprivrednih gospodarstava (RPG) u Federaciji.

(2) Upis u Registr je obvezan za sve pčelare i pčelinjake na teritoriju Federacije.

(3) Uvjet za upis u Registr na teritoriju Federacije jest pčelarevo prethodno registriranje u RPG/RK.

(4) Registr vodi Općinska služba, a evidentirane podatke dostavlja Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i sumarstva.

(5) Prijava za upis u Registr podnosi se Općinskoj službi na propisanom formularu (Prilog II), koji se nalazi u prilogu ovog Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 19.**(Sadržaj Registra)**

Registrar sadrži sljedeće podatke:

- Jedinstveni identifikacijski broj pčelinjaka;
- Registracijski broj poljoprivrednog gospodarstva (BPG);
- Ime i prezime fizičke ili naziv pravne osobe, adresu, telefon, JMB pčelara ili ID za pravnu osobu;
- Ukupan broj košnica kao i tip košnica;
- Katastarsku općinu, katarski broj parcele i zemljopisne koordinate parcele (GIS), ako su određene;
- Tip pčelinjaka (stacionarni, pokretni).

Članak 20.**(Ažuriranje podataka)**

(1) Svaku promjenu na pčelinjaku u odnosu na podatke iz prijave pčelar je dužan prijaviti Općinskoj službi u roku od 10 dana.

(2) Ažuriranje podataka o broju pčelinjih zajednica vrši se u Općinskoj službi dva

(1) Pčelinja ispaša se može organizirati u

okviru prirodnih i drugih mogućnosti za iskorištavanje na određenom području i mora biti određena katastrom ispaše.

(2) Katastar pčelinjih paša je baza podataka o prostornom rasporedu pčelinjih paša, pčelinjaka i pčelara, i obvezna je podloga za uređivanje ispašnog reda među pčelarima.

(3) Za izradu katastra pčelinjih paša koriste se mape u omjeru 1:25000 ili 1:50000

puta godišnje, u razdoblju od 1. do 30. travnja i od 1. do 31. rujna tekuće godine.

(3) Do uspostave Registra, evidenciju će voditi Općinska služba kroz RPG/RK i pomoćnu evidenciju u Excel formatu.

Članak 21.**(Postupak obilježavanja)**

(1) Postupkom obilježivanja i evidentiranja, svakom se pčelinjaku dodjeljuje jedinstveni identifikacijski broj gospodarstva iz Registra ili do njegove uspostave registrački broj RPG-a.

(2) Pčelinjak se obilježava identifikacijskom pločom.

(3) Identifikacijska ploča za obilježavanje pčelinjaka pravokutnog je oblika, visine najmanje 300 mm i dužine 600 mm.

(4) Identifikacijska ploča mora sadržavati sljedeće podatke:

- Ime i prezime ili naziv obrta ili pravne osobe;

- b) Adresu, telefonski broj vlasnika;
 - c) Oznaku Ministarstva – „FMPVŠ“;
 - d) Identifikacijski broj pčelara i pčelinjaka;
 - e) Ukupan broj košnica;
 - f) Podaci se ispisuju slovima visine do 50 mm, latiničnim pismom.
- (5) Identifikacijsku ploču izrađuje i stavlja na pčelinjak vlasnik pčelinjaka.

POGLAVLJE VI. PRIJEVOZ PČELA

Članak 22. (Pčelarska vozila)

Pčelarska vozila su vozila namijenjena i konstrukcijski prilagođena za prijevoz pčela, a njihova registracija i tehnički uvjeti korištenje regulirani su Zakonom o sigurnosti prometa na cestama u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13 i 8/17) i podzakonskim provedbenim propisima koje donosi Federalno ministarstvo prometa i komunikacija.

Članak 23.

(Evidencija o pčelarskim vozilima)

Općinska služba će u suradnji s udrugama pčelara voditi evidenciju pčelarskih vozila, a ta će evidencija sadržavati podatke na temelju kojih je vidljivo tko je seleći pčelare te o kojoj je vrsti vozila riječ i karakteristikama vozila, kao i druge potrebne podatke o utvrđivanju statusa selećih pčelara.

Članak 24.

(Prijevoz pčela)

(1) Pčele je dopušteno prevoziti u odgovarajućim prijevoznim sredstvima, ali tijekom prijevoza moraju biti osigurana leta i stabilnost košnica, zbog sigurnosti prometa, zaštite ljudi i dobrobiti pčela.

(2) Pčelar je dužan tijekom prijevoza pčela provoditi procedure Dobre pčelarske prakse.

(3) Pčelinje zajednice koje se sele na ispanu moraju obvezno imati pratitelja.

(4) Paketni rojevi i matice s pčelama pratilema koje se prevoze ne trebaju imati pratitelja.

POGLAVLJE VII. ZAŠTITA PČELA

ODJELJAK A. UPORABA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA

Članak 25. (Mjere zaštite)

(1) Strogo je zabranjeno uništavanje pčelinjih zajednica, nanošenje štete pčelinjim zajednicama i pčelinjaku u cijelosti.

(2) Pčelar je dužan osigurati pčelinje zajednice od štetnih utjecaja pesticida i ostalih kemijskih sredstava, osobito kada dobije obavještenje o zaprašivanju bilja u okolini pčelinjaka.

(3) Poljoprivredni proizvođač koji upotrebljava sredstvo za zaštitu bilja koje je opasno za pčele, ako se u blizini nalaze pčelinjaci, obvezan je neposredno obavijestiti pčelare i udruge pčelara, kao i putem medija (internet, lokalni radio) lokalnu zajednicu, širu javnost o provođenju mjera zaštite bilja kemijskim sredstvima, najkasnije 48 sati prije prskanja.

(4) Proizvodni pogoni koji se bave preradom voća, grožđa i drugih sličnih proizvoda, kad su u stanju štetnom za zdravlje pčela (vrenje i slično) moraju korištenju onečišćenu ambalažu držati u zatvorenim prostorijama ili je na drugi način učiniti nedostupnom pčelama.

(5) Udruge pčelara će tijekom godine najmanje dva puta provoditi zajedničke aktivnosti s udrugama proizvođača voća i povrća oko edukacije i širenja svijesti o značenju pčelarstva za razvoj voćarske i povrtarske proizvodnje.

Članak 26.

(Uporaba zaštitnih sredstava)

(1) Kada je pčelar neposredno ili drugim putem dobio obavijest o uporabi zaštitnih sredstava za bilje, a koja mogu biti otrovna za pčele, dužan je poduzeti nužne mjere za zaštitu pčela, kao što su zatvaranje košnica ili privremeno preseljenje košnica na drugu lokaciju koja nije ugrožena.

(2) Ako vlasnik pčelinjaka ne poduzme mjere zaštite iz prethodnog stavka, ne može zahtijevati naknadu štete koja bi mogla nastati uginućem pčela.

(3) U slučaju da se vrijeme tretiranja biljnih vrsta kemijskim sredstvima odgađa, organizator ovog posla dužan je o tome obavijestiti pčelare.

(4) Prije svakog tretiranja bilja zaštitnim sredstvima organizator je obvezan ponoviti postupak obavještavanja.

ODJELJAK B. SUZBIJANJE PČELINJIH BOLESTI

Članak 27.

(Briga o zdravstvenom stanju pčela)

(1) Pčelar trajno vodi brigu o zdravstvenom stanju pčelinjih zajednica.

(2) U cilju sprječavanja pčelinjih bolesti pčelar održava čistocu na pčelinjaku i osobnu higijenu pri radu sa pčelama.

nijim bolestima i štetnicima, sustavnom praćenju kretanja bolesti, štetnika, gubitaka pčelinjih zajednica, te zakonskim propisima o zaštiti pčela od bolesti.

Članak 29.

(Suzbijanje bolesti pčela)

(1) Suzbijanje zaraznih pčelinjih bolesti obveza je vlasnika pčelinjih zajednica, veterinarske organizacije i veterinarske inspekcije.

(2) U slučaju pojave prvih znakova opasnih bolesti (američke gnjišće i dugih) ili sumnje na bolest, pčelar je dužan odmah:

- a) prijaviti veterinarskoj organizaciji sumnju na oboljenje i
- b) omogućiti nesmetan rad tijela koje vrši pregled pčela po nalogu veterinarske inspekcije.

(3) Prilikom dijagnostičkih i drugih ispitivanja u cilju preventive i kod kontrole zdravstvenog stanja pčela i pčelinjih proizvoda, u skladu s Programom prevencije bolesti pčela i sitnih životinja za tekuću godinu, pčelari su dužni pružiti punu pomoć ovlaštenim tijelima.

Članak 30.

(Primjena upute o lijeku)

Pčelari su obvezni radi zaštite zdravljajućih ljudi i životne sredine:

a) sredstva pri liječenju pčelinjih bolesti upotrebljavati na temelju upute odnosno odluke veterinarskih tijela, kako bi se sprječila njihova prisutnost u medu i drugim pčelinjim proizvodima;

b) stavljati u promet samo one pčelinje proizvode koji ne mogu ugroziti zdravlje ljudi.

POGLAVLJE VIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 31.

(Provođenje Pravilnika)

(1) Ovlaštena inspekcijska tijela pratit će provođenje odredbi ovog Pravilnika u skladu s člancima 52, 53 i 54 Zakona o sto-

(1) Pčelar je dužan stalno raditi na proširivanju pčelinje ispaše zasađivanjem i njegovanjem bilja koje koriste pčele i preseljenjem pčela na mjesto gdje bi pčele mogle imati bolju ispašu.

(2) Pčelarske organizacije/ savez, udruge, zadruge/ trebaju, međusobno i u suradnji s odgovarajućim znanstveno-stručnim ustanovama, raditi na uvođenju novog medonosnog bilja radi obogaćivanja pčelinjih ispaša

čarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13).

(2) U opravdanim slučajevima (sigurnost ljudi, masovna pojava bolesti, prenapučenost košnicama), ovlaštena inspekcijska tijela mogu zabraniti držanje pčela na određenom prostoru ili zabraniti njihovo premještanje u određenim područjima, u skladu s posebnim propisom koji donese ovlašteno tijelo Bosne i Hercegovine, entitetu, županije ili općine.

(3) Veterinarska inspekcija u suradnji s pčelarskim organizacijama inicira preventivne mjere radi sprječavanja pojave pčelinjih bolesti.

Članak 32.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu idućeg dana od dana objave u „Službenim novinama FBiH“.

Razlikovanje trutovske matice i lažne matice

Trutovska matica naizgled je normalna matica. Promatraljući je, ne možemo je ni po čemu razlikovati od normalne matice. Pregledavajući okvire s leglom, na temelju izgleda legla, proglašimo je trutovskom

Rajko Radivojac, pčelar praktičar

Trutovska matica nosi samo neoplodena jaja iz kojih se razvijaju trutovi, pa na saću vidimo samo trutovsko leglo. To trutovsko leglo ne izgleda kao u normalnim zajednicama. Ono je nepravilno, jer matica polaže jaja i u radiličke stanice, a one su pre malene za uzgoj trutova. Pčele zato proširuju radiličke stanice koliko mogu i tako deformiraju radiličko saće.

Trutovi izleženi u ovakvoj zajednici redovito su sitni i nedovoljno razvijeni. Razlozi zbog kojih matica nosi samo neoplodena jaja mogu biti različiti. Najčešće je u pitanju matica koja nije sparena. Njezina je spermateka prazna. Jednako tako, normalno sparena matica koja je bila sposobna razviti velike površine legla može postati trutovskom maticom, ako potroši svu spermu iz spermateke. Pčele osjećaju kako matica nije u redu i pokušavaju je zamjeniti povlačeći matičnjake na trutovskom leglu. Iz tih se matičnjaka ne može odgojiti matica, jer nema oplodenih jaja. Trutovi iz legla ovakve matice mogu spolno sazreti, ali u konkurenciji normalno uzgojenih trutova vjerojatno nemaju šansu oploditi neku mladu maticu. Ako pčelar ne intervenira, zajednica koja ima trutovsku maticu osuđena je na propast.

Napomena: Dugogodišnji suradnik „Pčele“, Rajko Radivojac, nakon preseljenja iz rodnog Prijedora u SAD, gdje se nastavio baviti pčelarstvom, obnovio je suradnju s našim časopisom prilogom o razlikovanju trutovske matice i lažne matice.

Razlozi zašto matica može ostati neoplodena

Matica može ostati neoplodena iz sljedećih razloga:

- Zbog nemogućnosti da izleti na oplodnju, ako su loše vremenske prilike u razdoblju kad je sposobna pariti se s trutovima. Ako loše vrijeme potraje, matica prestari i oplodnja više nije moguća.

- Kod tih smjene koja se događa u razdoblju kada nema spolno zrelih trutova. Matica koja je izletjela na oplodnju nema se s kim spariti. To se najčešće događa u rano proljeće ili u kasnu jesen.

- Ako pri radu sa pčelama u rano proljeće ili u kasnu jesen nehotice ubijemo maticu, a da to i ne znamo, pčele će sebi odgojiti maticu iz prinudnih matičnjaka. Takva se matica neće oploditi, jer u to doba nema trutova.

- Zbog nekog tjelesnog nedostatka ili oštećenja spolnog aparata matice, oplodnja nije moguća. Matica iz prisilnog matičnjaka odgojena od starije ličinke može biti nedovoljno razvijena i nesposobna za oplodnju.

Kako nastaju trutovske matice

Znamo i da normalno sparena matica, koja je bila sposobna razviti velike površine legla, može postati trutovskom maticom. Ta se pojava objašnjava na sljedeći način:

- Ako je matica stara, smatra se da je tijekom vremena potrošila svu spermu iz spermateke pa zato nosi samo neoplodena jaja.

- Ako je matica mlada, smatra se da njezina spermateka nije bila dovoljno napunjena spermatozoidima.

- Ako je mladu maticu odgojila starija ličinka, njezina spermateka može imati mali obujam pa primljena sperma bude brzo potrošena.

Što je „nedovoljno plodna matica“

Za mladu maticu koja brzo postane trutovskom maticom, uobičajen je naziv „nedovoljno oplodena matica“. Taj naziv nije u potpunosti odgovarajući. Matica može biti oplodena ili ne, a nikako djelomice oplodena. Za matice koje imaju manju količinu sperme u spermateci trebalo bi naći neki prikladniji naziv. Možda bi izraz „nedovoljno plodna matica“ više odgovarao.

Saniranje zajednice s trutovskom maticom

Ako u zajednici ima dovoljno pčela, nakon uklanjanja trutovske matice možemo zajednici dodati normalnu maticu. Ako je pčela malo ili ako je sezona pri kraju, nakon uklanjanja trutovske matice, pčele je najbolje pripojiti nekoj normalnoj zajednici.

Lažne matice

Ako je pčelinja zajednica dugo bez matice i bez legla, dolazi do pojave lažnih matice. To su zapravo pčele radilice čiji su se jajnici aktivirali i počeli stvarati jaja. U takvoj pčelinjoj zajednici nedostaju matični feromoni koji kontroliraju ponašanje pčela radilica. Lažne matice mogu polagati samo neoplodena jaja. One nisu potpuno spolno razvijene, a i nemaju građu kao normalna matica.

Pregledom nikako ne možemo ustanoviti koje su se pčele radilice pretvorile u lažne matice. U takvoj zajednici nikad nije samo jedna lažna matica. Ima ih više. U literaturi se može naći podatak kako u uvjetima dugotrajnog izbivanja matice i legla u košnici, 10 posto pčela radilica mogu postati lažnim maticama. Drugi izvori kažu da taj postotak može biti i veći, čak do 60 posto pčela radilica. Sve one polažu jaja u iste stanice saća, pa tako u jednoj stanici možemo vidjeti više jaja, nekad i po pet-šest.

Lažne matice nemaju feromonsku kontrolu nad pčelinjom zajednicom. Pčele osjećaju nedostatak matice, pa započinju gradnju matičnjaka. Često započnu graditi matičnjak i iznad stanice s peludom, odnosno pergom. Iz matičnjaka u zajednici s lažnim maticama ne može se izleći matica, jer se ona, kao što znamo, izvodi samo iz oplodjenih jaja. Poklopjeno leglo lažnih matice je grebenasto i razlikuje se od normalnog legla, kao i od legla trutovske matice. Trutovi koji se izlegu iz ovakvog legla su sitni i ne mogu spolno sazreti.

Pregledom nikako ne možemo ustanoviti koje su se pčele radilice pretvorile u lažne matice. U takvoj zajednici nikad nije samo jedna lažna matica. Ima ih više. U literaturi se može naći podatak kako u uvjetima dugotrajnog izbivanja matice i legla u košnici, 10 posto pčela radilica mogu postati lažnim maticama

Saniranje zajednice s lažnim maticama

Postoje različiti načini kako se može sanirati pčelinja zajednica koja ima lažne matice. Obično je potrebno dosta truda, a učinak je neizvjestan. Najjednostavnije je skloniti takvu košnicu negdje na stranu i istresti sve pčele na travu. Okvire s leglom odvojiti na pretapanje, a okvire s hranom dodati nekoj drugoj pčelinjoj zajednici. Istresene pčele vratit će se na mjesto gdje je bila košnica, a koje je sad prazno. Kako nemaju svoju košnicu, te će pčele ući u najbliže susjedne košnice. Lažne matice bit će eliminirane na ulazu u te košnice. Na ovaj smo način jednostavno riješili problem. Usput smo iskoristili normalne pčele radilice iz zajednice s lažnim maticama. Njima smo pojačali dvije susjedne pčelinje zajednice.

Kako povećati proizvodnju voska

Nekoliko je razloga što smo se u ovom broju odlučili za razgovore s čelnim ljudima općinskih pčelarskih udruga iz Livna i Tomislavgrada. Prije svega, činjenica je kako obje navedene općinske udruge pripadaju istoj, Hercegbosanskoj županiji, a o problemima tamošnjih pčelara nismo do sada imali prigode čitati na stranicama našeg časopisa

Josip Križ, pčelar iz Zagreba

NISKA PROIZVODNJA VOSKA U HRVATSKOJ

Hrvatska je zemlja u kojoj je pčelarstvo značajna grana poljoprivrede, ali je proizvodnja voska jako niska. Jedna pčelinja zajednica proizvede svega oko 300 g pretopljenog voska. To se može objasniti činjenicom kako velika većina pčelara slabo mijenja staro i crno saće novim osnovama ili to čini nedovoljno, a mali je broj onih, koji prikupljaju zaperke, otpatke s podnica nakon zimovanja (a to su medni poklopci, čisti vosak) pa to sve jednostavno propada. To su velike pričuve, koje bi trebalo potpuno iskoristiti, a ne bacati. Kad imamo u vidu kako svake godine mijenjanjem samo 3-4 plodišta okvira i 2-3 medišna okvira pčele dodaju 200-300 g novog voska, izgrađujući novo saće, i kako se od okvira građevnjaka (tko ih koristi) dobije 0,5 – 1 kg voska, slobodno možemo zaključiti da se od jedne jake pčelinje zajednice, kada je paša dobra, može dobiti 1 – 1,3 kg voska, a u nekim slučajevima i više.

Zbog toga u širokoj pčelarskoj praksi treba primjenjivati redovitu zamjenu saća, čime bi se zadovoljile ne samo potrebe pčelarstva, nego bi bilo voska i za izvoz. Usporedno s

tim trebamo sakupljati sve voštane otpatke prilikom pregleda pčelinjih zajednica i čišćenja podnica košnica, zaperke po okvirima, poklopce čelija prilikom otklapanja saća kod vrcanja meda itd.

KAKO KORISTITI LUČENJE VOSKA KOD PČELA?

Usporedno s razvojem pčelinje zajednice u proljeće i ljeto u njima se povećava i broj mlađih pčela koje su zauzete hranjenjem, odgojem legla i prerađom nektara u med. Izvršavajući sve te zadaće mlade se pčele pojačano hrane nektarom i peludi, što utječe na razvoj njihovih voštanih žlijezda i one počinju izlučivati vosak, kojim grade saće ne samo u plodištu nego svugdje gdje za to ima mjesta. Ako je broj pčela i legla veći, vrijeme toplije, a dotok nektara i peludi u košnicu je redovit i stalан, pčele luče više voska. I obrnuto, ako su zajednice slabe, paša loša i vremenske prilike nepovoljne, medenja i proizvodnja voska budu slabili ih uopće nema.

Kada imamo sve ovo u vidu, onda moramo koristiti sposobnost pčela da luče vosak, kako za gradnju novog saća, tako i za proizvodnju voska (s okvirom građevnjakom). Još uvijek kod mnogih pčelara postoji uvjerenje da proizvodnja voska ide na račun prinosa meda. Zaboravlja se, međutim, da žlijezde mlađih pčela luče vosak, bez obzira na to grade li saće ili ne. Ako im se omogući prostor za gradnju saća, one će izlučeni vosak ugraditi u saće, a ako im to ne omogućimo, taj će vosak propasti. Ako pčele nemaju izgrađenog saća (kod rojeva, kada se dodaju samo osnove na izvlačenje), onda će i dio starijih pčela letaćica, koje bi trebale donositi nektar, biti preorientiran na gradnju saća. Za vrijeme intenzivnog unosa nektara u košnicu ili prihranjivanja izlučeni vosak treba iskoristiti za gradnju novog saća, radi zamjene starog, a isto tako i za stvaranje pričuvnog.

Ako je broj pčela i legla veći, vrijeme toplije, a dotok nektara i peludi u košnicu je redovit i stalan, pčele luče više voska. I obrnuto, ako su zajednice slabe, paša loša i vremenske prilike nepovoljne, medenja i proizvodnja voska budu slabili ih uopće nema

DVA NAČINA POVEĆANJA PROIZVODNJE VOSKA

Pčelinje zajednice moraju imati saće za uzgoj legla i spremanje meda i peludi, ali i prostor za gradnju novog saća. O tom se prostoru treba brinuti pčelar, inače će propustiti da mu pčele proizvedu toliko dragocjeni vosak. Proizvodnju voska možemo povećati na dva načina: prvi je stavljanjem okvira građevnjaka, a drugi je razmicanjem okvira u medištu ili još bolje, vađenjem jednog okvira. Ako okvir građevnjak koristimo samo u

proizvodnji voska, onda je dobro staviti dva takva okvira sa svake strane pokraj legla. Ako je riječ o Farrarovim nastavcima, onda se u nastavak stavljuju po dva okvira građevnjaka, ako u oba ima legla. Ako je riječ o LR košnici ili nekoj drugoj čiji su okviri viši, bolje je da se takvi okviri pregrade okomito letvicom po sredini, kako bi pčele mogle na više mjesta graditi. Iz takvih je okvira potrebno češće, svakih 3-5 dana, a sve zavisi od jakosti zajednice i intenziteta paše, izrezivati izgrađeno saće. U ovakvim slučajevima građevnjake treba davati naizmjениčno, kako bi uvijek bilo mjesta za gradnju, jer ako se okviri daju istodobno na gradnju, ponekad se dogodi da jedan bude zaleden, a drugi napunjeno medom, a može se dogoditi i da pčele jako brzo izgrade građevnjak, čime se gubi prostor za gradnju, a time i vosak.

Korištenje okvira građevnjaka isključivo za proizvodnju voska zahtijeva čest odlazak na pčelinjak radi izrezivanja saća, čime se stvaraju dodatni troškovi, a gubi se dragocjeno vrijeme. Pčelar je u to vrijeme jako zauzet različitim poslovima oko pčela, a često otvaranje košnice ometa pčele u radu, čime se smanjuje prinos meda. Zato je za povećanje proizvodnje voska bolje koristiti metodu razmicanja medišnih okvira (u medištu staviti samo devet okvira). Tada pčele stalno imaju dovoljno prostora za gradnju, a sve dok imaju prostora za spremanje meda, koriste ga za produbljivanje čelija saća. Ako ponestane prostore za spremanje meda, prestati će unos nektara, pa time i izlučivanje voska i gradnja saća. Na ovakav način proizvodnja voska može se povećati za dva-tri puta, pod uvjetom da ima paše.

O ČEMU OVISI LUČENJA VOSKA?

Koliko će pčele lučiti vosak i koliko će izgraditi saća, ovisi o tri čimbenika: prvo, o intenzitetu paše, unosu nektara i peludi; drugo, o potrebi za saćem, slobodnom prostoru; treće, o broju mlađih pčela u pčelinjoj zajednici. Prema mnogim istraživanjima, lučenje voska u izravnoj je vezi s količinom hrane koja se unosi u košnicu. Ispitivanja su pokazala kako samo unos nektara i peludi nije dovoljan da bi pčele gradile saće. Pčelama je za gradnju

sača potreban prostor, koji mora biti u neposrednoj blizini legla, jer vosak luče mlade pčele koje njeguju i hrane leglo. Kod razma-knutih okvira u medištu, zbog nadogradnje stanica za vrijeme jake paše, pčele se tijekom noći love u tzv. zavjesi i na taj način jedna drugoj dodaje listiće voska do mjesta na kojem grade.

Također je poznato da pčele najviše luče vosak kada odgajaju leglo. To ne znači da prestaje lučenje voska ako nema odgajanja legla. Za to je najbolji dokaz gradnja sača kada stresemo roj s mladom, nesparenom maticom. Taj roj gradi sače iako matica nije sparena i ne polaže jaja, tj. nema leglo. Samo pojačani unos može utjecati na povećano lučenje voska, a da se leglo ne povećava. Mnoga ispitivanja su pokazala kako lučenje voska i gradnja sača imaju pozitivan utjecaj na rad i razvoj pčelinje zajednice. Pčelinje zajednice koje grade sače budu uvijek puno aktivnije u donošenju nektara i peludi, bolje se razvijaju, a i puno manje se roje.

KAKO I ZAŠTO SE VOSAK KRIVOTVORI? RAZLIKE IZMEĐU PRIRODNOG I KRIVOTVORENOG VOSKA

Vosak se zbog nedovoljne proizvodnje, koja je daleko ispod potreba, često krivotvoriti do davanjem svakakvih jeftinih proizvoda, kao što su parafin ili nekakav tehnički vosak (granaule). Specifična težina voska iznosi od 0,965 do 0,970, parafina od 0,88 do 0,91, a tehnič-

kog voska 0,9 pa i niže, tako da mjeranjem specifične težine možemo utvrditi krivotvorinu. Tako, ako napravimo smjesu od špirita i vode koja ima specifičnu težinu 0,95 pri temperaturi od 20 °C, prirodni će vosak potonuti u toj smjesi, a krivotvoreni će plivati, čak i ako sadrži 10 % mineralnog voska. Kvalitetu voska možemo odrediti organoleptički i laboratorijski. Organoleptički se određuje na temelju mirisa, izgleda na prijelomu ili presjeka i krhkosti. Prirodni vosak ima miris meda ili meda i propolisa. Krivotvoreni vosak dobiva miris sličan tvarima koje su mu dodane. Kada se prirodni vosak ugrije i izlije ima ravnu ili je vrlo malo udubljene površine, a pri udarcu čekićem lako puca. Ali, ako u njemu ima parafina, površina mu je udubljena, a kod udarca čekićem ne puca. Prirodni vosak na prijelomu ima sitno-zrnatu strukturu, a u krivotvorenom se jasno vide odvojeni kristali. Prirodni vosak ima rez bez sjaja (mat), a kod krivotvorenog je rez gladak i sjajan. Vosak kojem je dodan parafin ili stearin krhkiji je od prirodnog. Ako se komadić voska u kojemu ima parafina stisne, osjeća se masnoća, dok komadić prirodnog voska postane plastičan. Ako se komadić voska zagrise a da se ne lijepli za zube, znači da je čist, ako se zalijepi, onda nije čist.

PRETAPANJE SAČA POKLOPACA I VOŠTANIH OTPADAKA

Odavno je poznato kako postoji mnogo vrsta topionika za vosak, a još i više načina pretapanja. Pčelari se snalaze na različite načine, ali nije potrebno izmišljati nekakve metode nego treba primijeniti i prilagoditi sve svojim potrebama. Svaki imalo ozbiljan pčelar morao bi imati topionik za vosak, a ne izmišljati nekakve kotlove, bili oni bakreni ili od nekog drugog materijala. Danas na tržištu postoje različiti parni i sunčani topionici, a i cijene su prihvatljive, ali i to nije dovoljno. Zato se treba prihvati posla i proizvoditi vosak, a ne kritizirati kako osnove nisu kvalitetne i slično. Jer, dio krivice snose i pčelari, kako za lošu osnovu, jer ne mijenjaju sače a sve ostale voštane otpatke zanemaruju i bacaju, tako i za sve ostalo. Gospodo pčelari, pogledajmo se koji put u oči, i do nas je.

Željka Rački-Kristić

Pčelarstvo je uvršteno u Pravilnik o provedbi mjere 17 „Upravljanje rizicima“, podmjere 17.1. „Osiguranje usjeva životinja i biljaka“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske, otkriva predsjednica Hrvatskog apiterapijskog društva (HAD), dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr.

„Imam odličnu vijest za hrvatske pčelare u povodu Svjetskog dana pčela, 20. svibnja. Pčelarstvo je uvršteno u Pravilnik o provedbi mjere 17 ‘Upravljanje rizicima’, podmjere 17.1. ‘Osiguranje usjeva životinja i biljaka’ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske“, otkriva predsjednica Hrvatskog apiterapijskog društva (HAD), dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr.

Kako napominje, posljednjih smo godina svjedoci neizvjesnih vremenskih prilika, loših paša i bolesti pčela, a kad se na to nadoda ovogodišnja nevolja s koronavirusom, te potres, doista vidimo kako uz pčele treba zaštитiti i pčelare i njihove obitelji kojima je pčelarstvo značajan izvor prihoda.

Autorica je diplomirana inženjerka poljoprivrede s dva desetljeća dugim iskustvom u novinarstvu, od lokalnih medija preko Večernjeg lista do uređivanja portal civilnih udruga. Urednica je portala Agroklub, predsjednica ogranka dopisnika HND-a, zamjenica predsjednika Županijskog vijeća HND-a te članica Međunarodne udruge agrarnih novinara (IFAJ).

Odlična vijest uz Svjetski dan pčela - Moguće osiguranje kroz mjeru 17.

Uvrštenje u Pravilnik, što je, dodaje ona, rezultat suradnje HAD-a i Link Insurance Brokers, dovodi do toga da je proizvod grupnog osiguranja pčela postao pristupačniji i financijski prihvatljiviji za pčelare. To je proizvod kojim se rizik od financijskih gubitaka zbog uginuća pčela, uništenja košnica i meda, te gubitka poljoprivredne proizvodnje u pčelarstvu prenosi na osiguravajuće društvo.

Premija osiguranja pčela i poljoprivredne proizvodnje je subvencionirana do 70 %, odnosno najviše do 75.000 EUR, od strane Agencije za ruralni razvoj. Kako se pojašnjava u brošuri koju su izradili, odmah po uplati 30 % premije osiguranja poljoprivredne proizvodnje, možete predati zahtjev za odobravanje novčane potpore Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Odobrena potpora isplaćuje se na račun osiguratelja, čime se zatvara vaša obveza kao ugovaratelja osiguranja.

Prihvatljivi korisnici su fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i koje odgovaraju definiciji aktivnog poljoprivrednika u skladu s člankom 9. Uredbe (EU) br. 1307/2013.

Medne istine i zablude

- krivotvorene činjenice o medu

Nema takvih trikova kojima bi se mogao prepoznati pravi odnosno lažni med. Postoje, međutim, neki upozoravajući znakovi kod kojih se možemo zapitati je li to što se kupuje uopće med

Dr. sc. Gordana Hegić

Preuzeto iz pčelarskog priručnika „Pčelarstvo, apiterapija, apiturizam“

O medu se često u medijima i medu potrošačima, a ponekad, nažalost, i medu nedovoljno educiranim pčelarima, prenose brojne zablude. Gotovo bismo mogli reći da uz krivotvorene meda postoji i krivotvorene činjenice o medu. Razumljivo je kako zbog pojave

krivotorenog meda na tržištu, potrošače interesira kako prepoznati pravi med, no širenje zabluda o medu u tome neće nimalo pomoći.

- Zabluda: Med se mora uzimati drvenom žlicom.

- Istina: Med se može uzimati i jesti običnom metalnom žlicom.

Ova zabluda potječe iz vremena kad nije postojalo posuđe od inoksa pa su žlice bile aluminijiske. S obzirom na kiselost meda (3,5 do 5,5 pH), organske su kiseline otapale dio metala iz aluminijiskih žlica, a i posuda općenito. Tada se preporučivalo uzimati med drvenom žlicom, kako metal ne bi promijenio sastav meda.

Drvene žlice za med ne zadovoljavaju današnje higijenske standarde

Danas se med čuva i skladišti u bačvama od inoksa, a vrca u vrcaljkama od inoksa. Inoks je općenito preporučljiv metal u pčelarstvu, a med se može uzimati žlicom od inoksa koja je danas standard.

Drvene žlice za med ne zadovoljavaju današnje higijenske standarde, s obzirom na to da se drvo ne smije prati u perilici posuđa ni deterdžentom. Naime, drvo uvijek upije nešto deterdženta, a ako se pere bez deterdženta onda se bojimo da nije dobro oprano. K tomu, drvo je izvrsna podloga za stvaranje mikroorganizama, pogotovo ako se koristi za uzimanje meda kod upale grla

- Zabluda: Pravi med je samo onaj koji je kristaliziran

- Istina: Pravi med može biti u tekućem kao i u kristaliziranom stanju.

Kristalizacija je prirodno svojstvo meda i svaki će se med s vremenom kristalizirati, ili kako se zna reći „ušećeriti“. Brzina kristalizacije meda ovisi o vrsti meda, o sadržaju šećera, o peludnim zrncima, o temperaturi čuvanja i o stres-faktorima koje je med prošao prilikom vrcanja. To što je med kristaliziran ne može biti pokazatelj ničega.

Neki prirodni medovi kristalizirat će se već u saču, poput primjerice nekih vrsta meduna ili meda uljane repice, a neki se neće kristalizirati godinama, primjerice med bagrema.

- Zabluda: Pravi med se prepozna po tome što pecka u ustima.

- Istina: Pravi medovi imaju različite okuse – slatko, kiselkasto, gorko, različitih intenziteta i harmoničnosti.

Peckanje u ustima je subjektivan osjećaj koji ovisi o tome koliko određena osoba ima razvijeno osjetilo okusa i što je jela prije meda. Ako je prije meda u ustima bio ljuti feferon ili blagi biljni čaj, doživljaj okusa meda bit će posve drugačiji.

Drvene žlice za med ne zadovoljavaju današnje higijenske standarde, s obzirom na to kako se drvo ne smije prati u perilici posuđa niti deterdžentom. Naime, drvo uvijek upije nešto deterdženta, a ako se pere bez deterdženta onda se bojimo da nije dobro oprano

Med ne mora biti sladak

Percepcija okusa meda, odnosno koliko će taj okus biti disharmoničan, ovisi i o strukturi šećera u medu. Postoje vrste meda koje imaju disharmoničan okus, a može to biti i med svake vrste, što ovisi o paši i biljnim vrstama. Načelno, meduni su manje slatki, ne izazivaju osjećaj „peckanja“, ali su odlični medovi.

- Zabluda: Med mora biti sladak.

- Istina: Neki medovi nisu slatki.

Neki medovi nisu slatki, primjerice, kesten je gorak. Ni med planike ne bismo nazvali slatkim. Dapače, u Italiji je taj med jako cijenjen i skup, a prodaje se pod nazivom

„Miele amaro“ – „gorki med“. Kod oba ta meda, i kestena i planike, pravilo je da što su više sortni, odnosno što je veći postotak peludnih zrnaca kestena odnosno planike u medu, to im je i okus intenzivniji odnosno gorči. Med od metvice je kiselkasta okusa, jednakao kao i med nekih drugih livadnih vrsta biljaka.

Planika i metvica su izuzetno kvalitetni, rijetki i sortni medovi i ne mogu se dobiti svake godine. Za te medove vrhunske kvalitete moraju se poklopiti i dobri vremenski uvjeti, dobre biljne paše i jake snage pčelinje zajednice. I kesten, nažalost, zbog bolesti kestenovih stabala, te klimatskih promjena postaje sve rjeđi – teško ga je dobiti svake godine.

- Zabluda: Prirodni med ne privlači mrave.

- Istina: Prirodni med u svom sastavu sadrži šećer i privlači mrave.

Nedavno je objavljen tekst koji čitatelje upućuje na to kako će se mravi razbježati kad stavite pred njih žlicu meda. Med sadrži šećer i zato privlači mrave. Ako se dogodi da mravi, ili neka druga životinja, bježe od meda, bježite i vi. Takav med nije prikladan ni za ljude ni za životinje, i uputno je zapitati se je li to uopće med i sadrži li neke kemijske tvari koje odbijaju životinje!?

- Zabluda: Kad se okrene staklenka s medom, mjeđur zraka koji krene prema gore svojom brzinom ukazuje je li riječ o medu. U prirodnom medu taj mjeđur zraka putuje sporije, a ako ide brzo – to nije med.

- Istina: Brzina kretanja zračnog mjeđura ovisi o količini vlage u medu, odnosno govori nam o viskoznosti/gustoći tvari kroz koju prolazi mjeđur zraka, a ne kakav je med. Svaki med može imati različitu količinu vlage pa će i brzina kretanja mjeđura biti različita.

Med sadrži vodu

Ako med sadrži 15 % vode, zračni mjeđur kretat će se sporije nego ako ima 19 %. Svaki med može imati različitu količinu vlage. Pravilnik o medu propisuje za većinu medova da ne mogu sadržavati više od 20 % vode. Što je sadržaj vode viši, zračni mjeđur ići će brže, a još uvijek će med biti dobar. Na viskoznost meda utječe i temperatura zraka. Zimi će se zračni mjeđur kretati sporije, a ljeti brže.

- Zabluda: Med ne sadrži vodu. Ako se nakapa na papirnatu ubrus, neće probiti na drugu stranu.

- Istina: Med sadrži vodu. Ako se nakapa na papirnatu ubrus, probit će na drugu stranu, a brzina toga ovisi o količini vode u pojedinom medu.

Med sadrži u prosjeku 15 do 29 % vlage, a to je navedeno i u Pravilniku o medu.

- Zabluda: Ako žlicu meda spustimo u vodu, pravi med će pasti na dno čaše, a lažni će se početi rastapati.

- Istina: Ovisno o količini vlage u medu, neki će se rastopiti, a neki neće.

Brzina otapanja meda ovisi o količini vlage u medu i o temperaturi vode. Med koji sadrži 19 ili 20 % vlage otapat će se brže nego med s 15 % vlage. Što je voda toplijia, med će se brže otapati.

- Zabluda: Čovjek i sam može napraviti med potapanjem ili kuhanjem cvjetova maslačka, ili zasipavanjem grančica ružmarina šećerom.

- Istina: Med može napraviti samo medonosna pčela.

Često se objavljuju i dijele recepti tipa „napravite sami svoj med“. Čovjek ne može napraviti med. Potapanjem ili kuhanjem biljaka u šećeru može se dobiti šećerni sirup. Samo medonosna pčela može napraviti med. Podsjetimo na definiciju

meda iz pravilnika o medu (NN 93/09): „Med je sladak, gust, viskozni, tekući ili kristaliziran proizvod što ga medonosne pčele (Apis mellifera) proizvode od nektara medonosnih biljaka ili sekreta živih dijelova biljaka, ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka, koje pčele skupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari, izdvajaju vodu i odlažu u stanice sača do sazrijevanja.“

- Zabluda: Pravi med nije ljepljiv kad se protrlja među prstima. Ako se lijepi to pokazuje da sadrži šećer ili umjetni zasladičavač.

- Istina: Med je prezasićena otopina šećera i zato je svaki med ljepljiv.

Ima li med rok trajanja?

Ne postoji med koji nije otopina šećera ni vrsta meda koja ne bi bila ljepljiva. Prosječni sadržaj šećera u medu je 80 grama šećera na 100 grama ukupne mase meda.

- Zabluda: Kad se vrh šibice ili štapića s vatrom namoči u med i zapali, ako je med pravi – neće gorjeti.

- Istina: Vrh šibice neće gorjeti ako je namočen u med, kao niti u druge otopine šećera u vodi.

Med nije neka posebna nezapaljiva supstanca. Svaki med sadrži i vodu i zbog toga ne gori.

- Zabluda: Ako med stavimo pod jezik, pravi med se osjeća kao tvrda supstanca.

- Istina: Med pod jezikom može se osjećati i kao tvrd i kao mekan, ovisno o količini vode u medu.

Doživljaj tvrdoće meda pod jezikom ovisit će o tome koliko med sadrži vlage – što je manje vlage, med je kompaktniji. Stoga će naš doživljaj biti da su neki medovi meksi, a neki tvrdi.

- Zabluda: Kad se malo meda zagrije na visokoj temperaturi u mikrovalnoj pećnici, prirodni med će karamelizirati, a lažni će biti pun mjeđurića.

- Istina: Svaki med će kad se zagrije na visokoj temperaturi biti pun mjeđurića.

Med se na visokoj temperaturi topi. Kad prijeđe u tekuće stanje, proključat će i biti pun mjeđurića.

- Zabluda: Med nema rok trajanja.

- Istina: Med traje tri godine.

Nakon tri godine med je i dalje jestiv, ali u njemu raste udio hidroksimetilfurfurala

(HMF) čiji udio ne smije biti više od 40 miligrama po kilogramu meda. Čak i u idealnim uvjetima čuvanja (temperatura od 5 do 25 °C, na suhu i tamnu mjestu), ta razina postaje veća nakon tri godine. Nakon toga med je i dalje jestiv, ali je lošije kvalitete, te se prema direktivi EU-a i nacionalnom Pravilniku o medu smije koristiti samo u industrijskoj proizvodnji. Ni pčelama se takav stari med ne smije dati za prihranu, jer zbog visokog HMF-a ugibaju.

Kako prepoznati pravi med?

Nema takvih trikova kojima bi se mogao prepoznati pravi odnosno lažni med. Postoje, međutim, neki upozoravajući znakovi kod kojih se možemo zapitati je li to što se kupuje uopće med.

Neke krivotvorine meda toliko su loše da se mogu prepoznati u trenu. Primjerice, ako med kadulje, lavande ili ružmarina

Nakon 3 godine med je i dalje jestiv, ali u njemu raste udio hidroksimetilfurfurala (HMF) čiji udio ne smije biti više od 40 miligrama po kilogramu meda. Čak i u idealnim uvjetima čuvanja (temperatura od 5 do 25 °C, na suhom i tamnom mjestu), ta razina postaje veća nakon tri godine. Nakon toga med je i dalje jestiv, ali je lošije kvalitete

ima intenzivan miris na te biljke, to je krivotvorina gdje se masa nečega što ima sličnosti s medom aromatizira eteričnim uljima i prodaje. Općenito, kod svih medova koji kad otvorite teglu imaju intenzivan miris koji podsjeća na eterično ulje, ako med miriše kao smjesa mirisa koja se širi iz aroma lampe, vjerojatno je da je eterično ulje dodano u med.

Kod kupnje meda, kao i kod druge hrane, bitno je čitati deklaraciju o proizvodu. Nekada na samoj deklaraciji piše kako to nije med koji je deklariran. Primjerice, med lavande (250 g), na kojem pod sastojcima piše: med, eterično ulje lavande. To nije med lavande.

Na tržištu se nude i medovi nekih biljaka koje nisu značajno medonosne, poput meda od ruže, meda od maline... pa se naši pčelari nađu na mukama kad im kupci traže takve medove ili, primjerice, med od mimoze. Takav med ne postoji, kao što ne postoje medovi u zelenoj, plavoj ili ljubičasto boji.

Savjet kupcima meda je da kupuju med kod poznatog, lokalnog pčelara za kojeg znaju da ima košnice. Tako će biti sigurni da kupuju pravi med.

Znanstvenici otkrili pčelu koja je **pola mužjak, pola ženka**

Znanstvenici sa Sveučilišta Cornell iz New Yorka otkrili su u šumama Paname pčelu koja je pola mužjak, pola ženka, objavio je znanstveni portal „Sciencealert“

Preneseno s portala IKS portal

Pčela je pronađena na otoku Barro Colorado u Panami, a otkrila ju je skupina istraživača sa Sveučilišta Cornell iz New Yorka, na čelu s entomologinjom Erin Krichilsky, objavio je znanstveni portal „Sciencealert“.

Navedeno je kako je istraživačka skupina našla na pčelu tijekom proučavanja tzv. cirkadijanskih ritmova roda „Megalopta amoena“, koji se noću pojavljuje u Srednjoj i Južnoj Americi.

Detalji ovog istraživanja objavljeni su u časopisu „Journal of Hymenoptera Research“. Stručnjaci navode kako je pčela s lijeve strane fiziološki mužjak. Ima malu, nježnu čeljust, dugu i tanku antenu, osjetljivu stražnju nogu s manje dlaka. Desna strana pak, ima ženske karakteristike – kraću antenu, izraženu, nazubljenu čeljust i debelu, dlaku stražnju nogu.

Predavanja o temi “nove tehnologije u sakupljanju pčelinjeg otrova”

Pčesar, mag. ing. agr. Tvrtko Matijević, koji je uspio proizvesti pčelinji otrov najviše kvalitete, tijekom proljeća je hercegovačkim pčelarima u Ljubuškom, Posušju, Neumu i Čapljini održao predavanja o novim tehnologijama u sakupljanju pčelinjeg otrova. Predavanja su održana u sklopu projekta „Fostering Agricultural Market Activities II (Farma II)“, koji financiraju USAID i Vlada Kraljevine Švedske. U ovome broju donosimo osvrt na predavanje u Čapljini

Martin Ćorić

Na početku predavanja, Matijević je nazočnima prezentirao svoje početke bavljenja pčelarstvom, ponajviše govoreći o primjeni i proizvodnji te o supstancijama i sastavnicama pčelinjeg otrova. „Uvijek volim najprije održati teorijski dio o tome kako smo krenuli, kako je to sve išlo, a onda otici na pčelinjak, gdje ljudima prezentiram kako to zapravo izgleda u praksi“, istaknuo je Matijević na početku predavanja.

Matijević se posvetio procesu proizvodnje pčelinjeg otrova, te je nakon brojnih pokusa uspio razviti proizvod zahvaljujući kojem uspijeva izvući visokokvalitetan otrov iz pčela. Riječ je o uređaju koji otrov skuplja elektroaparatom sastavljenim od okvira sa žicama ispod kojih se nalazi staklena ploča, pa kad pčela dođe u kontakt sa žicama, električni impuls aktivira žalac s kojeg otrov pada na staklenu ploču.

Prema rezultatima najnovijih istraživanja Međunarodnog centra za praćenje virusa (Baltimore, SAD), u koje su bili uključeni i znanstvenici iz Kine, a kasnije su se priključili i znanstvenici centra za Covid-19 iz Nizozemske, pčelinji otrov kojim su pčelari svakodnevno izloženi štiti od koronavirusa. Osim što ima pozitivne učinke u borbi protiv koronavirusa, pčelinji otrov koriste i mnogi sportaši primjenjujući posebne kreme s pčelinjim otrovom koje im daju snagu.

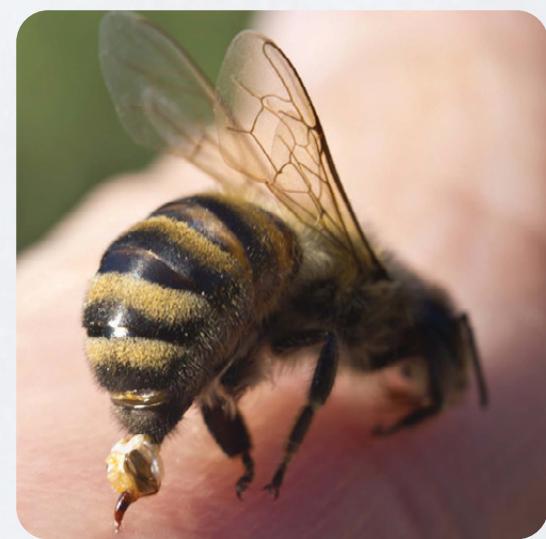
Osim što ima pozitivne učinke u borbi protiv koronavirusa, pčelinji otrov koriste i mnogi sportaši primjenjujući posebne kreme s pčelinjim otrovom koje im daju snagu

Kilogram pčelinjeg otrova – „prava sitnica“: 20.000 eura

„U proizvodnji pčelinjeg otrova bitno je vaše zalaganje, te sve ovisi o tome koliko ste spremni raditi. Poznajem pčelare koji su sa 70 košnica izvukli 700 grama otrova, a znam i jednog koji je skupio 7 grama. Sve, dakle, ovisi o vašim afinitetima, jer ovaj koji je skupio 7 grama, to je skupio jednom i njemu je to bilo dosta, a ovaj što je skupio 700 grama išao je svakih sedam dana na košnice. Skupljao je pčelinji otrov i u jednoj sezoni uprihodio 14.000 eura, što je njemu bilo i više nego dobro. Jer, ako kilogram meda košta 12 do 15 KM, a kilogram pčelinjeg otrova približno 20.000 eura, vidljivo je gdje se može više zaraditi. No ne računajte kako ćete se obogatiti preko noći, ne ide to baš tako lako“, rekao je Matijević.

Praktični dio na pčelinjaku u Dračevu

Nakon teorijskog dijela, svi su polaznici predavanja nazočili praktičnom dijelu na pčelinjaku pčelara Nikole Matića u Dračevu, gdje ih je Matijević upoznao s novim

tehnologijama u vađenju pčelinjeg otrova i s njegovom pravilnom primjenom.

U praktičnom dijelu pčelare je u prvom redu zanimalo način dobivanja pčelinjeg otrova. „Pčelinji otrov može se vaditi u svim vremenskim uvjetima, a cilj je stvoriti jaka društva koja od sredine travnja pa do kraja listopada omogućavaju pristojnu zgradu“, istaknuo je Matijević.

Pčelar Nikola Matić, na čijem je pčelinjaku održan praktični dio predavanja, pčelarstvom se bavi petnaest godina i za sebe voli reći da je mlad pčelar. „U pčelarstvu uvijek ima noviteta, tako da čovjek nešto novo nauči i u tom je smislu uvijek mlađ. Svjedoci smo da je, iz godine u godinu, pčelinja paša sve lošija. U petnaest godina bavljenja pčelarstvom najmanje sam se bavio medom, a nastojao sam ulagati u proizvodnju drugih pčelinjih proizvoda kao što su propolis i matična mlijec. Med je relativno lako skupiti, zato je i jeftiniji, a za pčelinji otrov, matičnu mlijec i ostale proizvode potrebno je puno više volje i truda kako bi rezultati bili vidljiviji. Držim da pčelarstvo itekako ima budućnost, te pozivam sve mlade pčelare koji razmišljaju o bavljenju pčelarstvom da ne posustaju, jer uz malo volje, zalaganja i truda mogu doći do želenih rezultata“, poručio je Nikola Matić.

Pčelarstvo u Imotskoj krajini

Duga je povijest pčelarstva na području Imotske krajine – prvi poznati popis ovdašnjih pčelara i broja njihovih košnica potječe iz 1825. godine

dr. sc. Perica Tucak, dr. med. vet

Duga je povijest pčelarstva na području Imotske krajine počevši od najprimitivnijih oduzimanja meda pčelama pa sve do današnjeg suvremenog načina pčelarenja s modernim košnicama i opremom. Prvi poznati popis pčelara na području Imotske krajine napravila je austrogarska vlast 1825. godine. U tom je popisu naveden broj pčelara, njihova imena i broj košnica po pojedinim selima.

U odnosu na ovaj popis, današnja službena evidencija je znatno veća, kako prema broju pčelara, tako i prema broju košnica. Danas su na području Imotske krajine aktivne tri udruge koje zajedno broje 129 članova s oko 4800 košnicama. Ovome se treba

pridodati i još jedan manji broj pčelara koji nisu članovi udruge tako da je ukupan broj košnica na području Imotske krajine oko 5000.

U odnosu na godine prije Domovinskog rata broj pčelara i broj košnica se povećava, a osobito zadnjih desetak godina od kako država Hrvatska na različite načine potiče i financijski potpomaže pčelare.

Prepoznavanje krivotvorenog i stranog meda na terenu je gotovo nemoguće bez laboratorijskih analiza pa kupci često budu prevareni. Jedino jamstvo kvalitete meda je to što potrošači med kupuju izravno od poznatih pčelara, bez posrednika, a što im jamči sigurnu kvalitetu i podrijetlo meda

Problemi s kojima se susreću imotski pčelari

Bez obzira na izdašnu pomoć države, problema u pčelarstvu nažalost još ima. Osnovni problem su nestabilne vremenske prilike, a time i loši prinosi meda u pojedinih godinama. Iz ovih je razloga dosta pčelara prisiljeno seliti pčele na druga područja, najčešće u Liku, što znatno poskupljuje proizvodnju. Utvrđivanjem granice između Republike Hrvatske i BiH stvorena je jedna barijera za imotske pčelare koji su nekada vozili pčele na sezonsku ispašu u BiH, što je bliže od Like, tako da je i to jedan od činitelja poskupljenja proizvodnje meda.

Zbog navedenih povećanja troškova proizvodnje neki se pčelari okreću proizvodnji drugih pčelarskih proizvoda (pelud, propolis, maticna mlječe, matice itd.), za koje nije nužna selidba pčela već se proizvodnja

može dobro organizirati i na stacionarnom pčelinjaku. Imamo i problem niske cijene meda, i to unatoč poskupljenju njegove proizvodnje. Do tога dolazi zbog poplave domaćeg tržista krivotvorenim i uvoznim medovima koji spuštaju cijene pravim domaćim medovima.

Prepoznavanje krivotvorenog i stranog meda na terenu je gotovo nemoguće bez laboratorijskih analiza pa kupci često budu prevareni. Jedino jamstvo kvalitete meda je to što potrošači med kupuju izravno od poznatih pčelara, bez posrednika, a što im jamči sigurnu kvalitetu i podrijetlo meda. U Imotskoj krajini je prepoznat ovakav sigurniji način kupnje meda, pa pčelari većinu svoga meda prodaju na kućnom pragu.

Borba protiv bolesti pčela

Kako bi pčele bile jake i produktivne, glavni uvjet je njihovo zdravlje. Svi pčelari, pa tako i imotski, muku muče s varoozom. Dobra je stvar što je u suzbijanje pčelinjih bolesti uključena država kroz svoj Program kontrole i suzbijanja varooze u Republici Hrvatskoj, Naredbom o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovu financiranju, te kroz ostale propise koji se tiču pčelarstva.

Kroz svoje mjere država subvencionira kupnju lijekova protiv varoe, a pčelarske udruge redovito organiziraju stručne edukacije, kako o tehnologiji pčelarenja, tako i o suzbijanju bolesti kod pčela.

Pčelarska budućnost Imotske krajine

Pčelarstvo na području Imotske krajine svoju budućnost dijeli s ostalim poljoprivrednim granama koje ovise o faktoru klime. Kako zadnjih nekoliko godina imamo klimu koja nepovoljno utječe na proizvodnju u pčelarstvu, logično je da će se broj pčelara smanjivati i da će u pčelarstvu ostati najuporniji pčelari, te oni s najviše ljubavi prema pčelama. Jednako tako nakon nekoliko dobrih pčelarskih godina povećavat će se broj pčelara, jer će neki novi ljudi vidjeti priliku za zaradom u pčelarstvu.

Zašto Europa snižava standarde zaštite pčela od pesticida?

Brojni su pokušaji zainteresiranih industrija da se snize standardi zaštite pčela od pesticida i što čini Apimondia da to sprječi

APIMONDIA je neprofitna organizacija koja predstavlja pčelare i njihove interese širom svijeta. Stručnjaci APIMONDIA-e pomno prate razvoj smjernica EFSA-e (od 2013. god.), kao i europske inicijative i propise. Nekoliko članova Izvršnog vijeća APIMONDIA-e uključeno je u teme povezane s učincima pesticida i procjenom rizika njihove primjene. Nedavno je naša organizacija sudjelovala u EFSA-inoj grupi za zaštitu pčela, kao i u inicijativi „Europsko partnerstvo za pčele“. Zabrinuti smo zbog novih razvoja i rasprava koje se odnose na procjene rizika od industrijskih kemikalija prema pčelinjacima, a što je razmatrano na nedavnom sastanku Stalnog odbora za biljke, životinje i hranu za životinje (SCoPAFF), održanom 16. i 17.

srpnja 2020. u sjedištu EU-a u Bruxellesu. Ovaj odbor čine predstavnici Europske komisije i država članica, kao i EFSA-e.

Tijekom ovog sastanka, predloženo je da se koristi specifični model pada pčelinjih kolonija (BEEHAVE), te da se identificiraju prihvatljivi pragovi za uporabu pesticida u poljoprivredi. Istaknuli smo nekoliko zabrinutosti oko korištenja ovog modela za procjenu rizika na pesticide. Mnoga od naših postavljenih pitanja prvo je izrazila EFSA i to 2015., nakon usvajanja modela. Prvo, ističemo kako model nije dizajniran za procjenu rizika od pesticida, jer on modelira koloniju samo na temelju gubitka radničke populacije (novi podmodul o učincima pesticida koji je dodan u model, nije procijenjen). Propadanje kolonija medonosnih pčela složen je proces koji istraživači širom svijeta prepoznaju po nekoliko varijabli, uključujući neadekvatnu prehranu, izloženost industrijskim kemikalijama, parazitima i patogenima, uključujući grinju *Varroa destructor*, i neke postupke upravljanja.

APIMONDIA - Međunarodna federacija pčelarskih udruga
CorsoVittorio Emanuele 101, I-00186 Roma, ITALIJA
Tel: +39 066852286; Fax: +39 066852287; E-mail: apimondia@mclink.it; Web: www.apimondia.org

Nadalje, sub-letalni efekti nisu uzeti u obzir u ovom modelu.

Politika postavljanja rizika za pčele koje predstavljaju pesticidi, pomoću ovog modela nije primjerena. Kao što je vidljivo u obimnoj literaturi koja je sada objedinjena o ovoj temi, izloženost pesticidima predstavlja puno veće rizike za divlju i upravljenu pčelinju populaciju od onih koji zagovaraju uporabu ovog modela od strane tvrtke Syngenta i drugih proizvođača pesticida. Revizija EFSA-ovog dokumenta za usmjeravanje pčela iz 2013. (BGD), još uvijek je u usvajanju. Nažalost, pčelarske organizacije koje uključuje Apimondia nisu bile svjesne mogućnosti i izbora predstavljenih tijekom sastanka 16. i 17. srpnja 2020. u Bruxellesu. Ovaj postupak je duboko razočarao našu organizaciju i ostale. Za donošenje najboljih odluka potreban je doprinos svih sudionika.

Zaštita Odredbe EU, broj 1107/2009 i modela procjene rizika zaštite pčela koji se zasnivaju na ovoj odredbi.

Napominjemo kako Uredba EU, br. 1107/2009 kaže da pesticidi ne smiju imati "neprihvatljive akutne ili kronične učinke na opstanak i razvoj kolonija, uzimajući u obzir učinke na ličinke pčela i ponašanje pčela". Koristeći ovu logiku, Europska komisija je u prosincu 2013. ograničila uporabu tri vrlo toksična neonikotinoidna insekticida za pčele.

Propadanje kolonija medonosnih pčela složen je proces koji istraživači širom svijeta prepoznaju po nekoliko varijabli, uključujući neadekvatnu prehranu, izloženost industrijskim kemikalijama, parazitima i patogenima, uključujući grinju Varroa, i neke postupke upravljanja

U travnju 2018., gotovo pet godina kasnije, s oduševljenjem smo prihvatali kontinuiranu zabranu uporabe tri pesticida na otvorenom. Ovo je bio bitan korak ka osiguravanju sigurnosti hrane. Pčele igraju značajnu ulogu u produktivnosti mnogih usjeva. Bilo je potrebno gotovo osam godina kontinuiranog napora da se utvrde ci-

ljevi zaštite za procjenu rizika i razine koje bi trebao prihvatići Europski parlament i države članice EU-a.

EFSA-in BGD iz 2013. teorijski je sveobuhvatan i moderan, jer koristi znanstvenu metodu za opisivanje procjene utjecaja pesticida na sve opršivače. Nažalost, ovaj dokument države članice su samo usvojile, ali kad god se provodi on trpi veliki pritisak farmaceutske industrije. Također, pozdravili smo i odbacivanje Nacrta prijedloga Europske komisije da se „kompromitiraju“ niži ciljevi zaštite (samo za akutnu toksičnost i samo za pčele od meda) od strane Europskog parlamenta, 23. listopada 2019. godine. Europski građani i pčelari u Europi i širom svijeta vjeruju kako je ovom odlukom Europski parlament potvrdio volju za postizanjem viših razina standarda zaštite pčela, drugih opršivača i okoliša.

EU i sve države članice sve više prepoznaju vrijednost pčela i opršivača te ih trebaju

zaštititi pred antropogenim pritiscima za korištenje zemljišta. Inicijativa zagađivača EU-a jasan je pokušaj da se upravo to i učini. Pozivamo Europski parlament i Europsku komisiju da uzmu u obzir sve dokaze prilikom donošenja odluke u vezi s rizikom koji predstavljaju opršivači poljoprivrednim kemikalijama. Za sigurnost hrane i pčelare od vitalnog je značenja da se trenutačne mјere ograničavanja izloženosti pesticidima održe, da se ne uklanaju ili čine manje restriktivnim.

Pčele igraju važnu ulogu u produktivnosti mnogih usjeva. Bilo je potrebno gotovo osam godina kontinuiranog napađa da se utvrde ciljevi zaštite za procjenu rizika i razine koje bi trebao prihvatići Europski parlament i države članice EU

APIMONDIA poziva Europsku komisiju da prihvati konzervativni pristup koji uključuje sve sudionike. Nekoliko modela koji se razvijaju ne uzimaju u obzir brojne varijable s kojima se pčele suočavaju u poljoprivrednim krajolicima (uključujući smrtonosne akutne i kronične, kao i sub-letalne učinke). Koristeći ove nove modele, točnije predviđanja prihvatljivog rizika, omogućit će se da se interesi poljoprivrede usklade s interesima pčelara i zaštitnika. U međuvremenu, preporučujemo usvajanje BGD-a iz 2013. i provedbu trenutačnih mјera za ograničavanje uporabe pesticida u pejzažima gdje su pčele ranjive. Naša budućnost i naša sigurnost u hrani ovisi o odlukama koje danas donosimo u vezi sa zdravljem i dobrobiti pčela.

Slični problemi i tada i sada

Kakvim su se problemima bavili i što je opterećivalo hercegovačke pčelare 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća da se vidjeti ili makar naslutiti po onome što su o tome tada pisali sarajevski dnevni list „Oslobodenje“ i mostarski tjednik „Sloboda“

Nikica Šiljeg

Istajući prašnjave stranice „Oslobodenja“ i „Slobode“ u potrazi za posve drugim temama i stvarima, kao što su npr. rezultati rukometaša „Izviđača“ u Jedinstvenoj republičkoj ligi BiH u sezoni 1988./1989. i slične športske zanimljivosti i pojedinosti, oku nikako nije mogla promaknuti ni činjenica kako je poprilično prostora u tadašnjim dnevnim i tjednim listovima bilo posvećeno tzv. društvenim temama, kako onim političkim (u većoj mjeri), tako i onim više okrenutim gospodarstvu (značajno manje).

U takvim okolnostima, ponekad bi na svjetlo dana izašla i pokoja vijest ili tema vezana uz pčelarstvo. Ne nužno često, ali ni prerijetko. Možda u nekoliko navrata svake godine. Uobičajeno i najčešće u prvom dijelu kalendarske godine u vrijeme godišnjih skupština općinskih pčelarskih udruga, ali i onda kada bi se pojavljivao kakav značajniji problem u ovoj oblasti, npr. trovanje pčela i slični problemi.

U ovom broju našeg časopisa napravili smo mali izbor iz takvih tekstova, bilo običnih vijesti, bilo širih novinarskih uradaka o pojedinoj temi ili aktualnom problemu.

Započet ćemo s tekstrom novinara S. Šarića od 13. 3. 1975. godine koji se odnosio na natuknice s godišnje redovite skupštine čapljinskih pčelara.

Uzgajanje lavande u Hercegovini

Pod naslovom „Najkvalitetniji med“ i nadnaslovom „Kako unaprijediti pčelarstvo u Hercegovini“, pozornost čitatelja se usmjerava na dva glavna problema ovdašnjih pčelara. Prvi problem je onaj s prskanjem vinograda i voćnjaka, uglavnom u vlasništvu kombinata HEPOK, različitim insekticidima i pesticidima, te o lošim posljedicama toga zaštićivanja nasada za lokalne pčelare.

Druga prevladavajuća tema odnosi se na problematiku, kako se to u tekstu kaže „stimulansa za unapređenje pčelarstva“. Danas bi to lakše i primjereno objasnili pojmom poticaja za pčelarstvo. Čini se kako razumijevanja za takve potrebe pčelara nije bilo odveć ni tada, vjerojatno dosta slično današnjoj situaciji.

Na koncu, članak završava jako zanimljivom temom. Ispod podnaslova „Gajenjem lavande udvostručili bi se prinosi meda“, slijede sljedeće rečenice: „Prinosi meda

mogli bi se znatno povećati kada bi se na hercegovačkom području gajila lavanda, koja ima dobre uvjete za razvoj. U primorju i na ostrvima prinosi meda su veoma visoki upravo zahvaljujući nasadima lavande, koja bi se i u Hercegovini mogla plantažno uzgajati". Zanimljivo, zar ne? I danas?

Opet problemi s HEPOK-om i prskanjem nasada insekticidima i pesticidima

I sljedeći članak potpisuje isti autor, S. Šarić, samo što je ovaj put prilog datiran za Mostar, a ne za Čapljinu kao prethodni, te što je datum izlaženja dvadesetak dana poslije prvoga, odnosno 2. 4. 1975. godine. U neku ruku je i nastavak tog prethodnog članka, jer se bavi istim ili vrlo sličnim temama, a također je nastao nakon redovite godišnje skupštine mostarskih pčelara, te se prije svega bavi temom reakcije pčelara na zakasnjela upozorenja kombinata HEPOK o prskanju-zaštiti njihovih voćnjaka i vino-grada različitim zaštitnim sredstvima, a što je dovelo do ugibanja pčela.

Kako smo ovoj temi posvetili podosta prostora u ranijim brojevima našeg časopisa (broj 3. i broj 5.), a prilozi o ovoj temi bili preuzimani iz časopisa „Hrvatska pčela“ iz 1975. i 1976. godine što znači kako se ti prilozi jednako kao i ovi iz kojih sada preuzimamo određene navode odnose na isto razdoblje, zaključujemo kako nema potrebe za dalnjim ponavljanjem ove teme.

Med za umirovljenike-penzionere

Ovaj prilog je objavljen u mostarskoj „Slobodi“ od 12. 9. 1977. godine, a datiran je iz Ljubuškog od strane dopisnika B. M. S obzirom na kratkoču, možda je ponajbolje prenijeti ga u cijelosti. Dakle, „Ljubiški penzioneri ove godine moći će kupiti meda po 40 dinara po jednom kilogramu, što su im pripremili Stojan Šarac i Marijan Nosić iz Radišića. Naime, oni su ponudili tri tone kvalitetnog meda Udrženju penzionera u Ljubuškom po cijeni od 40 dinara i to na otplatu u ratama. Med je pakiran u limenkama od pet i deset kilograma.“

Lijep gest ljubuških pčelara prema penzionerima u Ljubuškom“, završna je rečenica ovog priloga. Ukratko se može zaključiti kako je to bio očito dobar posao, kako za ljubuške umirovljenike, tako i za navedene pčelare.

Sastanak hercegovačkih i dalmatinskih pčelara

Dopisnik „Oslobodenja“ iz Čapljine, inicijala M. B., u prilogu objavljenom 28. 2. 1987. godine, piše o dan prije održanom sastanku pčelara iz Hercegovine i susjednih dalmatinskih općina kome je domaćin bila Čapljina. Tema sastanka bile su bolesti pčela o čemu je govorio prof. dr. Muhidin Hadžimuratbegović sa sarajevskog Veterinarskog fakulteta. Naravno, sastanku je prethodilo održavanje redovite godišnje skupštine čapljinskih pčelara, a sami je prilog zaključen napomenom kako „je postignut dogovor o budućoj suradnji i zajedničkim akcijama hercegovačkih i dalmatinskih pčelara“.

Otkupljeno 40 vagona meda

Pod ovim je naslovom i nadnaslovom „Medena fabrika“ u Ljubuškom radi punom parom u „Oslobodenju“ od 28. 8. 1987. godine objavljen prilog tadašnjeg dopisnika ovog lista iz Ljubuškog F. K. U nastavku članka ističe se kako „U Ljubuškom već nekoliko mjeseci radi punionica kvalitetnog hercegovačkog meda. Ova „najslada fabrika“ u Hercegovini djeluje kao jedinica udruženog rada pri RO „Agroprom“, a u njoj je posao našlo i 15 radnika. Ova institucija ima i vlastitu laboratoriju, koja potvrđuje kvalitetu meda i određuje vrste. Ovo je jedina punionica meda u Bosni i Hercegovini. Tu se med sortira i pakira za tržište od pola kilograma, jednog i pet kilograma u staklenu ambalažu, a svako pakiranje dobiva etiketu, što je svojevrsna garancija kvalitete. Na tržištu će se uskoro pojavit i pakiranje od 200 grama, kao i još manje pakiranje za potrebe hotela i ugostiteljskih objekata“.

U nastavku teksta govori se kako „podlogu za ovu „slatku fabriku“ predstavlja 10.000 košnica, koliko ih ima na području Ljubuškog, a svoj med ovdje mogu predavati i pčelari iz susjednih komuna“, te se na kraju rezimira kako „je do sada ovdje otkupljeno više od 40 vagona meda, koji će biti plasirani na tržište...“. Lijepa vijest, zaista, samo šteta što je kratko trajalo.

**Na koncu, članak završava
jako zanimljivom temom. Is-
pod podnaslova „Gajenjem
lavande udvostručili bi se
prinosi meda“, slijedi sljedeća
rečenica: „Prinosi meda mogli
bi se znatno povećati kada
bi se na hercegovačkom po-
dručju gajila lavanda, koja ima
dobre uvjete za razvoj**

Godišnja konferencija pčelarskog društva „Vrijesak“ iz Mostara iz 1988. godine

Uobičajenu redovitu godišnju sjednicu (tadašnjim rječnikom konferenciju) mostarskih pčelara okupljenih u tadašnje pčelarsko društvo „Vrijesak“ popratila je mostarska „Sloboda“ u svom broju od 16. 5. 1988. godine. Nakon navoda kako se na godišnjoj konferenciji mostarskih pčelara raspravljalo o stanju pčelarstva u Hercegovini, zatim o potrebi formiranja pčelarske škole radi osposobljavanja mladih ljudi koji imaju interes za pčelarstvo, te o radu novoformirane pčelarske zadruge, završni dio priloga posvećen je predavanju o liječenju vapnenastog legla i američke kuge.

Nazočnim pčelarima ga je održao Alen Kovačević, sa zagrebačkog Veterinarskog fakulteta. Na samom kraju priloga i informacija kako je za novog predsjednika ove pčelarske udruge izabran Pero Vidović.

Preuzeto s www.freunde-fachzentrum-bienen.de
Prevela s njemačkog: Mary Zorić

Piće s medom - Apfelsmoothie

Sastojci:

250 g jogurta
250 g sira
2 žlice meda
500 g jabuka

Priprema

U blenderu pomiješajte jogurt, sir i med. Izrezati jezgru obje jabuke i izrezati jabuke na komadiće, te ih isjeći i pomiješati u kremu od jogurta.

Savjet: Umjesto jabuke može se preraditi i bilo koje drugo svježe voće, npr. jagoda, malina, kupina, kruška... Ako želite da vaš smoothie bude veći, umiješajte još nekoliko orašastih plodova, ali ako smoothie treba biti s manje kalorija, možete dodati neke proizvode sa sirom koji sadrži nizak udio masti.

Mesna jela, pirjana s medom

Sastojci:

2 velika luka
150 g celera
3 žlice ulja
400 – 500 g mljevene govedina
1 velika konzerva oguljene rajčice
1 velika limenka crvenoga graha
 $\frac{1}{2}$ žličice soli
2 režnja češnjaka
1 – 2 žlice čilija u prahu
1 – $1\frac{1}{2}$ žlica meda.

Priprema

Luk i celer narežite na kockice, pa naribajte mljeveno meso i zatim ga pržite. Ulijte u pola tekućine od rajčice, nasjeckajte i dodajte rajčicu, kao i grah. Začinite solju, zdrobljenim češnjakom i čilijem. Ostavite da lagano pirja oko 30 minuta, ako je potrebno ulijte još malo soka od rajčice. Na kraju začinite medom.

Savjet: Čili se može dobro kuhati i dan prije i čuvati u hladnjaku.

Izrada po narudžbi sve vrste opreme
za LR košnice, meleme, likere...

Otkup propolisa i peludi

Pčelarstvo DM

Rastovci bb, Novi Travnik
dominkomlakic@yahoo.com

OBAVIEST PČELARIMA

Molimo pčelare, preplatnike koji žele predati tekst za mali oglas, neka to pošalju na e-mail: pcela@spkadulja.com. Broj riječi nije ograničen. Cijena pojedinog oglasa je 10 KM po objavljivanju. Sve informacije vezane uz objavljivanje oglasa i za preplatu mogu se dobiti na e-mail: info@spkadulja.com, kao i na telefon: 063 804 029.

OBAVIEST OGLAŠIVAČIMA

Obaviještavamo pojedince kao i tvrtke proizvođače opreme za pčelare, otkupljivače meda i pčelinjih proizvoda, proizvođače farmaceutskih sredstava za zaštitu pčela te sve ostale proizvođače u gospodarstvu koji su vezani za pčelarstvo, da se mogu oglašavati u našem časopisu po dolje navedenim cijenama. Komercijalni oglasi moraju biti grafički pripremljeni u PDF-u.

Cijene oglasa:

- 1/1 - druga i zadnja stranica - (16x24 cm) - 400 KM
- 1/1 - predzadnja stranica - (16x24 cm) - 350 KM
- 1/2 - (8x12 cm) - 200 KM
- 1/3 - (5x7 cm) - 100 KM
- 1/4 - (4x6 cm) - 50 KM

Popusti na komercijalne oglase:

- objava oglasa 4 puta - 10 posto**
- objava oglasa 8 puta - 20 posto**

Za sadržaj oglasa odgovaraju oglašivači

Samostalna zanatska radnja "Pčela" - Šipovo, BiH

Cjenik:

- Nastavak LR (cink) - **12 KM**
- Podnjača s mrežom (varoja) - **10 KM**
- Podnjača s mrežom i plastikom - **12 KM**
- Podnjača obična - **7 KM**
- Poklopac s limom - **10 KM**
- Hranilica s mrežom i plastikom - **10 KM**
- Hranilica (Milerova) - **7 KM**
- Bježalica - **10 KM**
- Ram (jela i smrča) - **0,65 KM**
- Nukleus s pet ramova - **30 KM**
- Sakupljač peludi - **35 KM**
- Komplet košnica LR - **od 82,50 KM do 87,50 KM**

Proizvodimo LR košnice, kompletne i u pozicijama. Naša prepoznatljivost je ekstra kvaliteta.

Kontakt: Rakita Miloš (vlasnik), Braće Jugovića b.b., 70270 Šipovo, BiH

Telefoni: 050 372 209; 065 915 690

Pogača za prihranu pčela

Letka, Tomislavgrad

Kontakt: 063 438 541; 063 916 023

